ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (esimene koda)

13. september 2005 *

Kohtuasjas T-53/02,

Ricosmos BV, asukoht Delfzijl (Madalmaad), esindajad: advokaadid: M. Chatelin, M. Fleers ja P. Metzler ning hiljem advokaat J. Hertoghs, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: M. van Beek ja R. Tricot, ning hiljem M. van Beek ja B. Stromsky, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja,

mille esemeks on komisjoni 16. novembri 2001. aasta otsuse REM 09/00 (hagi V lisa), milles leiti, et Madalmaade Kuningriigi poolt esitatud taotluse esemeks olev imporditollimaksude vähendamine hageja kasuks ei ole õigustatud, tühistamise taotlus,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda),

koosseisus: esimees J. D. Cooke, kohtunikud R. García-Valdecasas ja *V.* Trstenjak,

kohtusekretär: ametnik C. Kristensen,

arvestades kirjalikus menetluses ja 1. märtsi 2005. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Õiguslik raamistik

Ühenduse transiidieeskirjad

1 Vastavalt nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307, edaspidi „tolliseadustik"), artikli 91 lõike 1 punktile a võimaldab

välistransiidiprotseduur ühenduse tolliterritooriumil ühest punktist teise liikuda ühendusevälisel kaubal kolmandasse riiki reeksportimise eesmärgil, ilma et selle suhtes kohaldataks imporditollimaksu ja muid makse või kaubanduspoliitilisi meetmeid;

2 Tolliseadustiku artikli 96 lõike 1 punktide a ja b kohaselt on printsipaal ühenduse välistransiidiprotseduuri haldaja, printsipaal vastutab kauba puutumatul kujul esitamise eest sihtkohariigi tolliasutusele ettenähtud tähtaja jooksul, pöörates asjakohast tähelepanu meetmetele, mis toll on võtnud kauba identifitseeritavuse tagamiseks, ning ühenduse transiidiprotseduuriga seotud sätete järgmise eest.

3 Komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse tolliseadustiku teatud rakendussätted (EÜT L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3, edaspidi „rakendusmäärus"), artikli 341 kohaselt peab deklaratsioon T1 olema igasuguse kauba kohta, mis liigub ühenduse välistransiidiprotseduuri alusel, see deklaratsioon on koostatud vastavalt nimetatud määruse 31.–34. lisas kirjeldatud mudelile ning seda kasutatakse kooskõlas määruse 37. ja 38. lisas nimetatud juhenditele. 37. lisa kohaselt peab ühenduse välistransiidiprotseduuril kasutama järgmiseid eksemplare:

— eksemplar 1, mis jääb selle liikmesriigi asutusele, kus täidetakse ühenduse transiidi formaalsused;

— eksemplar 4, mis jääb pärast ühenduse transiidiprotseduuri sihtkoha asutusele;

— eksemplar 5, mis on ühenduse transiidiprotseduuri puhul tagastatavaks eksemplariks;

— eksemplari 7, mida sihtliikmesriik kasutab statistika eesmärgil.

4 Rakendusmääruse 37. lisa sisaldab muu hulgas täpsustusi ühenduse transiidile vastavate erinevate vormide lahtritesse märgitavate andmete kohta. Lahtrisse nr 18 märgitakse järgmised andmed:

„18. Transpordivahend lähetamisel. Riik

[Ü]henduse transiidiprotseduuri rakendamise korral on [lahtri] täitmine kohustuslik.

Asjakohase ühenduse koodi abil märkida selle transpordivahendi identifitseerimisandmed, millele kaup ekspordi- või transiidiformaalsuste lõpetamisel vahetult laaditakse, s.o registrinumber või nimi (veoauto, laev, raudteevagun, õhusõiduk), ning kõnealuse transpordivahendi (või kui transpordivahendeid on mitu, siis neid vedava veoki) riikkondsus. Kui kasutatakse näiteks eri registrinumbritega vedukautot ja haagist, tuleb märkida nii vedukauto kui ka haagise registrinumber ja vedukauto riikkondsus.

[...]"

5 Rakendusmääruse artikli 350 lõigete 1 ja 2 kohaselt veetakse kaupa dokumendi T1 eksemplaride alusel, mis esitatakse tolli nõudmisel. Rakendusmääruse artikkel 356 täpsustab selle kohta järgmist:

„1. Kaup ja dokument T1 esitatakse sihttolliasutusele.

2. Sihttolliasutus kannab dokumendi T1 eksemplaridele tehtud kontrolli üksikasjad ja saadab ühe eksemplari viivitamata lähtetolliasutusele ning jätab teise endale.

3. Ühenduse transiitvedu võib lõppeda mõnes muus tolliasutuses kui see, mis on märgitud dokumendis T1. Sel juhul on kõnealune tolliasutus sihttolliasutus.

[...]"

6 Vastavalt rakendusmääruse artiklile 358 on kõikidel liikmesriikidel õigus nimetada üks või mitu kesktolliasutust, kellele sihtliikmesriikide pädevad tolliasutused dokumendid tagasi saadavad.

7 Rakendusmääruse artikkel 398 näeb ette, et iga liikmesriigi toll võib lubada isikul, kes vastab artikliga 399 kehtestatud tingimustele ja kavatseb läbi viia ühenduse transiitvedu, edaspidi „volitatud kaubasaatja", kõnealust kaupa või sellega seonduvat ühenduse transiidideklaratsiooni lähtetolliasutusele mitte esitada.

8 Vastavalt rakendusmääruse artikli 402 lõikele 1 täidab volitatud kaubasaatja hiljemalt kauba lähetamisel nõuetekohaselt ühenduse transiidideklaratsiooni. Selle sätte lõike 2 kohaselt saadetakse pärast kauba lähetamist eksemplar 1 viivitamata lähtetolliasutusele; ülejäänud eksemplarid lisatakse kaubale.

9 Rakendusmääruse artikli 349 lõige 1 sätestab, et üldjuhul tagatakse kauba identifitseeritavus tollitõkendi abil. Nimetatud sätte artikkel 4 sätestab samas, et arvestades muid võimalikke identifitseerimismeetmeid, ei pruugi lähtetolliasutus tollitõkendi panemist nõuda, kui dokumendis T1 või täiendavates dokumentides esitatud kauba kirjeldus võimaldab seda kergesti identifitseerida.

10 Tolliseadustiku artikli 203 lõike 1 kohaselt tekib tollivõlg impordil, kui kaup, millelt tuleb tasuda imporditollimaks, viiakse ebaseaduslikult tollijärelevalve alt välja. Sama sätte lõike 3 kohaselt on asjakohasel juhul võlgnikuks ka isik, kes peab täitma kohustusi, mis tulenevad tolliprotseduuri kasutamisest, millele kaup on suunatud.

Impordi- ja eksporditollimaksude tagasimaksmist ja vähendamist puudutavad normid

11 Tolliseadustiku artikkel 239 näeb ette võimaluse impordi- või eksporditollimaksu tagasi maksta või vähendada juhtudel, mille on põhjustanud asjaolud, mille puhul asjaomast isikut ei saa süüdistada pettuses või ilmses hooletuses.

12 Artiklit 239 on täpsustatud ja edasi arendatud eriti rakendusmääruse artiklitega 899–909. Nimetatud määruse artikli 905 lõige 1 sätestab, et kui otsuseid tegev tolliasutus ei saa artikli 899 alusel otsust teha, kuid taotlusega on kaasas tõendid eriolukorra kohta, mis tuleneb muust kui asjaomase isiku poolsest pettusest või ilmsest hooletusest, peab liikmesriik, kus nimetatud tolliasutus asub, saatma juhtumi komisjonile lahendamiseks.

13 Rakendusmääruse, mida on muudetud komisjoni 18. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 12/97 (EÜT L 1997, L 9, lk 1; ELT eriväljaanne 02/08, lk 3) artikli 905 lõike 2 kohaselt peavad komisjonile saadetud dokumendid juhtumi kohta sisaldama kõiki esitatud juhtumi läbivaatamiseks vajalikke asjaolusid, samuti peab see sisaldama tagasimaksmise või vähendamise taotleja allkirjaga selgitust, mis tõendab, et taotleja on juhtumiga tutvunud ja et tal ei ole midagi lisada või ta loetleb kogu lisateabe, mis tema arvates tuleks dokumentidele lisada. Komisjon võib nõuda lisateabe esitamist, kui liikmesriigi esitatud teave ei ole piisav, et teha kõiki asjaolusid arvestav otsus asjaomase juhtumi kohta.

14 Komisjoni 29. juuli 1998. aasta määrusega (EÜ) nr 1677/98 (EÜT L 212, lk 18; ELT eriväljaanne 02/09, lk 30) muudetud rakendusmääruse artikkel 906a sätestab, et kui

komisjon kavatseb vastu võtta otsuse, mis on tollimaksude tagasimaksmise või vähendamise taotleja suhtes ebasoodus, edastab ta mis tahes ajal protseduuri jooksul oma kirjalikud vastuväited koos kõigi neid põhistavate dokumentidega. Taotlejal on seega aega üks kuu esitada oma kirjalik seisukoht.

15 Rakendusmääruse artikkel 907 määrusega nr 1677/98 muudetud redaktsioonis sätestab järgmist:

„Pärast komitee raames kõnealuse juhu läbivaatamiseks kokkutulnud liikmesriikide esindajatest koosneva ekspertrühmaga konsulteerimist otsustab komisjon, kas läbivaadatud eriolukord on aluseks tollimaksude tagasimaksmisele või vähendamisele.

See otsus tuleb teha üheksa kuu jooksul alates kuupäevast, mil komisjon sai kätte artikli 905 lõikes 2 osutatud dokumendid. Kui komisjon peab vajalikuks nõuda liikmesriigilt otsuse tegemiseks lisateavet, pikendatakse seda üheksakuulist tähtaega perioodi võrra, mis jääb komisjoni poolt lisateabe saamiseks nõude esitamise kuupäeva ja selle teabe kättesaamise kuupäeva vahele.

Kui komisjon on artikli 906a kohaselt edastanud oma vastuväited tollimaksude tagasimaksmise või vähendamise taotlejale, pikendatakse üheksakuulist tähtaega alates sellest päevast, kui komisjon saatis oma vastuväited, kuni päevani, millal ta sai asjaomase isiku vastuse, või vastuse puudumise korral tema seisukohtade esitamiseks kehtestatud tähtaja lõpuni."

16 Rakendusmääruse artikli 908 lõike 2 kohaselt otsustab otsuseid tegev tolliasutus, kas rahuldada talle esitatud taotlus komisjoni otsuse alusel. Vastavalt nimetatud määruse artiklile 909, kui komisjon ei võta otsust vastu artiklis 907 osutatud aja jooksul, peab otsuseid tegev tolliasutus taotluse rahuldama.

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

Kõnealused ühenduse välistransiidiprotseduurid

17 Vaidluse aluseks olevate asjaolude asetleidmise ajal kuulus hageja Kamstra Shipstores gruppi, mille asukoht oli Delfzijl (Madalmaad) ning mille tegevuseks oli erinevate toodete, eriti sigarettide hulgimüük. Volitatud kaubasaatja volitustes hageja peamiseks ülesandeks oli logistika.

18 Perioodil 16. veebruar — 5. juuli 1994 täitis hageja üksteist dokumenti T1 sigarettide saadetiste kohta eesmärgiga transportida need Slovakkiasse ühenduse välistransiidiprotseduuri alusel, mille suhtes ta oli vastutav printsipaal.

19 Üheteist kõnealuse ühenduse välistransiitveoga kaasnesid järgmised vastavad tollidokumendid:

— 16. veebruari 1994. aasta dokument T1 nr 120228;

— 25. veebruari 1994. aasta dokument T1 nr 120274;

— 11. märtsi 1994. aasta dokument T1 nr 120372;

— 19. märtsi 1994. aasta dokument T1 nr 120404;

— 23. märtsi 1994. aasta dokument T1 nr 120410;

— 9. mai 1994. aasta dokument T1 nr 120674;

— 16. mai 1994. aasta dokument T1 nr 120697;

— 24. mai 1994. aasta dokument T1 nr 120733;

— 25. mai 1994. aasta dokument T1 nr 120754;

— 28. juuni 1994. aasta dokument T1 nr 120936;

— 5. juuli 1994. aasta dokument T1 nr 120986.

20 Nimetatud dokumentides olid lõppostjatena märgitud Intertrade ja Ikoma, väidetavalt Slovakkias asutatud ettevõtjad. Hagejal puudusid otsesed kontaktid nende ostjatega, mistõttu kasutasid viimased ostuagenti C. Hagejal oli viimasega ärisuhteid mitme aasta vältel. Ostuagent viibis kauba transportimise juures kuni sihttolliasutuseni.

21 Mis puutub esimesse üheksasse kõnealusesse tolliprotseduuri, mida teostati ajavahemikus 16. veebruar — 25. mai 1994, siis oli vastavates dokumentides T1 märgitud sihttolliasutuseks Schirnding (Saksamaa). Kahe viimase protseduuri ajal 28. juunil ja 5. juulil 1994 oli sihttolliasutuseks märgitud Philippsreut (Saksamaa). Kõik saadetised on seega esitatud Philippsreut'i tolliasutusele.

22 Hageja teavitas faksi teel lähtetolliasutuseks olevat Delfzijl'i tollipunkti iga koorma laadimisest, nimetatud asutus kontrollis üldiselt dokumentide ja veokite läbivaatust laadimiskohas. Kuna Madalmaades hakkas 1. aprillil 1994 kehtima eelneva lähteteate kord, siis teavitas Delfzijl'i toll Douane Informatie Centrum'i (tolliteabe keskus) vahendusel märgitud sihttolliasutust kuuest viimasest dokumendist, mis vastasid ajavahemikus 9. mai — 5. juuli teostatud protseduuridele. Eelnevate lähteteadete kord kehtestati Saksamaal tehniliste probleemide tõttu aga alles augustis 1994.

23 Kasutatud transpordivahendite registrinumbrit mainiti üksnes sihtolliasutusele mõeldud dokumendi T1 eksemplaris 4. Registinumbrid ei olnud seega märgitud eksemplarile 1 (mis jäeti lähtekohaks oleva liikmesriigi asutuste kätte) ega eksemplaris 5 (lähtetolliasutusele tagastatav eksemplar).

24 Pärast iga koorma väljasaatmist edastas hageja dokumendi T1 eksemplari 1 lähtetolliasutusele, ülejäänud eksemplarid jäid transporditava kauba juurde. Hageja andis veokijuhile üle margistatud ümbrikud, millele oli märgitud Coevorden'i (Madalmaad) protseduuri lõpetava tolliasutuse aadress. Ümbrikud tuli viia lähtetolliasutuse ametivõimudele selleks, et viimased saaksid neid kasutada dokumentide T1 eksemplari 5 edastamiseks protseduuri lõpetavale asutusele. Samal ajal Philippsreut'i tolliametnik Mauritz, kellele transiididokumendid esitati, neid ümbrikke ei kasutanud ning ei saatnud seega dokumentide T1 eksemplari 5 otse posti teel protseduuri lõpetavale asutusele. Nimetatud transiididokumente ei saadetud ka ametlikult, st Saksamaa postisaadetiste keskasutuse administratsiooni kaudu ja tagastamise keskaadressiga Madalmaades. Transiididokumentide eksemplarid 5 andis Mauritz üle agendile C või veokijuhile, kes tõi need seejärel uuesti Madalmaadesse ja andsid üle hagejale. Viimane saatis need faksi ja postiga protseduuri lõpetavale asutusele.

25 Kõnealused üksteist transiididokumenti tembeldas Mauritz Saksamaa tolli originaalpitseriga. Dokumentide numbreid siiski Saksamaa tolliregistritest ei leitud. Tegelikult ei olnud tollidokumentide pitseriga ja Saksamaa tollinumbritega varustamine, mida dokumentides mainiti, registreeritud mitte sigarettide eksportimiseks ja sellega seotud tollidokumentide T1 jaoks, vaid teiste kaupade ja teiste tollidokumentide kohta. Sissekande puudumine sigarettide laadimise kohta Philippsreut'i tolliasutuse registris tõi eelkõige tagajärjena kaasa selle, et Saksamaa ametivõimud jätsid teavitamata jaanuaris 1994. aastal rakendunud vastastikuse teabevahetussüsteemi kohaselt Tšehhi tolli, et laadungid pidid olema teel Tšehhi Vabariigi suunas.

26 Madalmaade ametivõimude, eelkõige Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst'i (maksuinformatsiooni ja uurimise teenistus, edaspidi „FIOD") läbiviidud uurimise tulemusel selgus, et eespool mainitud veodokumentide osas ei.olnud protseduur nõuetekohaselt lõpetatud. Nimetatud uurimise aruande kuupäevaks oli 30. detsember 1996 (edaspidi „FIOD-i aruanne").

27 Saksa tolliametnik Mauritz ja endine Tšehhi tolliametnik Sykora mõisteti Saksamaal süüdi dokumendi võltsimises osalemise eest. Teised kaks isikut, Chovan ja Sanda mõisteti Tšehhi Vabariigis süüdi sigarettide salakaubaveos osalemise eest Praha Vrchní Soud'i (Ülemkohus) 30. novembri 2004. aasta otsusega. Madalmaade ametivõimud alustasid hageja kahe töötaja B. ja FB suhtes uurimist, mille eesmärk oli tuvastada nende võimalik osavõtt sigarettide salakaubaveost. See menetlus lõpetati tulemusteta. Viimaks selgus läbiviidud uurimise tulemusel, et Intertrade ja Ikoma, kes olid kõnealuste protseduuride vastavates dokumentides märgitud ostjatena, ei olnud Slovakkia kohalikus äriregistris registreeritud.

Haldusmenetlus

28 Madalmaade ametivõimud nõudsid 15. märtsil 1995 hagejalt imporditollimaksude tasumist summas 4 006 168, 20 Hollandi kuldnat. Ametivõimud leidsid eelkõige, et kõnealust kaupa ei esitatud sihttolliasutusele ning selle suhtes ei olnud protseduur nõuetekohaselt lõpetatud. Madalmaade ametivõimude arvates tekkis tollijärelevalve alt väljasviimisel impordi tollivõlg vastavalt tolliseadustiku artiklile 203. Hageja vaidlustas nõude siseriiklikus kohtus. Siseriikliku kohtumenetluse käigus vähendasid Madalmaade ametivõimud nõutavate imporditollimaksude summat 2 293 042,50 kuldnani.

29 Hageja esitas 15. detsembril 1997 Madalmaade tollile imporditollimaksude vähendamise taotluse. Viimane esitas 8. veebruaril 1999 kõnealuse maksude vähendamise taotluse läbivaatamiseks komisjonile, ilma et hagejal oleks eelnevalt võimaldatud dokumentidega tutvuda. Komisjon teatas 10. mail 1999 hagejale, et

kuna hageja ei saanud kõikide toimiku materjalidega tutvuda, kavatses ta tunnistada vähendamise taotluse vastuvõetamatuks. Hagejal õnnestus lõpuks madalmaade ametivõimude poolt ette valmistatud dokumentidega tutvuda 2000. aasta veebruaris. Hageja edastas 2. mail 2000 Madalmaade ametivõimudele dokumentide kohta oma märkused.

30 Madalmaade ametivõimud edastasid 22. mai 2000. aasta kirjaga, mis jõudis komisjoni 29. mail 2000, uuesti imporditollimaksude vähendamise taotluse. Nimetatud taotlus puudutas käesoleva kaebuse esemeks olevat menetlust viitenumbriga REM 09/00.

31 Komisjon nõudis 27. oktoobri 2000. aasta kirjas Madalmaade ametivõimudelt lisateabe esitamist. Viimaste poolt komisjoni viiele küsimusele antud vastused edastati komisjonile 23. aprilli 2001. aasta kirjaga, mis registreeriti 4. mail 2001.

32 Hageja palus 3. aprilli 2001. aasta kirjas komisjoni kinnitust tema tollimaksu vähendamise taotluse läbivaatamiseks ettenähtud üheksakuulise tähtaja möödumise ning asjaolu kohta, et Madalmaade ametivõimud kavatsevad selles osas võtta hagejale soodsa otsuse. Komisjon teatas hagejale 4. aprillil 2001, et Madalmaade ametivõimudele 27. oktoobril 2000 saadetud lisateabe nõude tõttu oli tähtaeg peatatud.

33 Madalmaade ametivõimud teatasid 23. aprilli 2001. aasta kirjaga hagejale tähtaja peatumisest ning märkisid, et antud staadiumis ei saanud ta tutvuda komisjoni esitatud küsimustega, kuid ta oleks võinud seda teha juhul, kui komisjon kavatsenuks taotluse rahuldamata jätta.

34 Komisjon palus 13. juuni 2001. aasta kirjaga Madalmaade ametivõimudel edastada talle FIOD-i aruanne. Madalmaade ametivõimud teavitasid hagejat 5. juulil 2001 teisest lisateabe nõudest ning tähtaja uuest pikendamisest. Madalmaade ametivõimud edastasid FIOD-i aruande komisjonile 23. juuli 2001. aasta kirjaga, mis registreeriti 2. augustil 2001.

35 Komisjon teatas hagejale 21. septembri 2001. aasta kirjas, et kavatseb tema tollimaksu vähendamise taotluse osas teha ebasoodsa otsuse, täpsustades selle kohta esitatud vastuväiteid. Komisjon märkis, et hagejal oli võimalik ühe kuu jooksul läbi vaadata dokumentides sisalduvaid mittekonfidentsiaalseid dokumente, nimelt 22. mai 2000. aasta tollimaksu vähendamise taotlust koos selle lisadega, mille Madalmaade ametivõimud olid talle esitanud, samuti FIOD-i aruande koopiat.

36 Hageja võttis 3. oktoobril 2001 telefoni teel ühendust komisjoniga, soovides tutvuda kõikide toimiku dokumentidega. Hageja esitas seejärel samasuguse taotluse ka Madalmaade ametivõimudele, kes edastasid talle 11. oktoobril 2001 postiga komisjoni 27. oktoobri 2000. aasta esimesele teabenõudele ja komisjoni 13. juuni 2001. aasta teisele teabenõudele antud vastused. Komisjon saatis 12. oktoobril 2001 vastuseks hageja uuele samal kuupäeval esitatud taotlusele täieliku nimekirja tema valduses olevatest dokumentidest.

37 Asjaomane isik võttis 17. oktoobri 2001. aasta kirjas, mis jõudis samal päeval komisjoni, seisukoha viimase esitatud vastuväidete kohta.

38 Komisjon konsulteeris 9. novembril 2001 Madalmaade ametivõimude palvel tolliseadustiku komitee raames kokkutulnud liikmesriikide esindajatest koosneva ekspertrühmaga.

39 Komisjon võttis 16. novembril 2001 vastu otsuse REM 09/00, milles leidis, et imporditollimaksude vähendamine ei ole õigustatud (edaspidi „vaidlustatud otsus"). Madalmaade ametivõimud teatasid 14. detsembril 2001 hagejale, et tema tollimaksude vähendamise taotlus on jäetud rahuldamata.

Menetlus ja poolte nõuded

40 Hageja esitas 22. veebruaril 2002 Esimese Astme Kohtu kantseleisse käesoleva hagi.

41 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Esimese Astme Kohus (esimene koda) avada suulise menetluse. Esimese Astme Kohus kutsus menetlust korraldavate meetmete raames komisjoni üles esitama vajalikke dokumente ning palus pooltel vastata kirjalikult erinevatele küsimustele. Pooled täitsid need nõuded etteantud tähtaja jooksul.

42 Hageja tegi oma menetlusdokumentides ettepaneku, et esitab kõikide oma väidete toetuseks üksikasjalikke tõendeid. Iseäranis tegi ta Esimese Astme Kohtule ettepaneku kuulata tunnistajatena üle Madalmaade tolliametnikud.

43 Poolte kohtukõned ning Esimese Astme Kohtu küsimustele antud vastused kuulati ära avalikul kohtuistungil 1. märtsil 2005.

44 Hageja palub Esimese Astme Kohtul:

— tühistada vaidlustatud otsus;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

45 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul:

— jätta hagi põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

46 Hageja toob oma hagi toetuseks kõigepealt välja imporditollimaksude vähendamise menetluse ja õiguskindluse põhimõtte rikkumise, seejärel tolliseadustiku artikli 239 ja rakendusmääruse artikli 905 tähenduses ilmse hooletuse puudumise ning kolmandaks proportsionaalsuse põhimõtte rikkumise. Kohtuistungil tõi hageja neljandaks välja tollivõla, mille vähendamise taotlus jäeti vaidlustatud otsusega rahuldamata, puudumise.

Esimene väide, mis tuleneb imporditollimaksude vähendamise menetluse ja õiguskindluse põhimõtte rikkumisest

47 Hageja märgib, et vastavalt rakendusmääruse artiklile 907 peab komisjon tegema otsuse üheksa kuu jooksul alates päevast, mil siseriiklikud ametivõimud andsid dokumendid üle, nimetatud tähtaega võib pikendada üksnes siseriiklikele ametivõimudele lisateabe nõude esitamise ning teabe nõudjale komisjoni vastuväidete edastamise korral.

48 Hageja väidab, et antud juhul sellest tähtajast kinni ei peetud. Hageja vaidlustab seega käesolevas asjas nimetatud tähtaja pikendamiste kehtivuse. Esiteks märgib hageja, et komisjon on rikkunud õiguskindluse põhimõtet, kuna ta jättis tähtaja pikendamisest teatamata; teiseks, et komisjon ei andnud talle võimalust õigeaegselt tutvuda lisateabe nõuetega ja vastavate vastustega; kolmandaks, et komisjon võimaldas kogu dokumentidele juurdepääsu hilinenult; neljandaks, et Madalmaade ametivõimude vastuste saatmise ja nende komisjoni jõudmise vahele jäänud ajaperioodid oli ülemäära pikad ning viiendaks, et ametivõimude poolt FIOD-i aruande edastamiseks võetud aeg ei olnud õigustatud. Kuuendaks kaebab hageja tollimaksude vähendamise taotluse hilinenud menetlemise peale.

49 Komisjon väidab, et ta pidas kinni rakendusmääruse artiklis 907 ette nähtud tähtajast ning et haldusmenetlus viidi läbi korrapäraselt.

1. Väide tähtaja pikendamisest teatamata jätmise ja õiguskindluse põhimõtte rikkumise kohta

— Poolte argumendid

50 Hageja väidab, et komisjon jättis vajalikul ajal teatamata Madalmaade ametivõimudele saadetud lisateabe nõuete sisust ning seetõttu ka otsuse tegemiseks määratud tähtaja pikendamisest.

51 Hageja väidab, et kuna otsuse tegemiseks määratud tähtaeg teenib peamiselt vähendamise taotleja huve ja õigusi, ei saanud nimetatud tähtaega kuidagi peatada enne, et taotlejat peatamisest ning seda õigustavatest asjaoludest kohe teavitada. Ta märgib, et rakendusmääruse artikli 907 teises lõigus selgelt ja täpselt ettenähtud üheksakuulise tähtaja eesmärk on tagada vähendamise taotleja õiguslik positsioon ning väidab, et kui teda ei olnud kehtivast pikendamisest teavitatud, oleks tal olnud õigus pärast nimetatud tähtaja möödumist olla kindel vähendamisega nõustumise osas. Ta lisab, et kuna ta komisjonilt selle tähtaja jooksul mingit teavet ei saanud, arvas ta, et komisjon oli otsuse tegemisest loobunud. Vaidlustatud otsuse hilisem vastuvõtmine rikkus seega õiguskindluse põhimõtet, mille eesmärgiks on tagada ühenduse õigusega seotud olukordade ja õigussuhete ettenähtavus (Euroopa Kohtu 15. veebruari 1996. aasta otsus C-63/93: Duff jt, EKL 1996, lk I-569, punkt 20).

52 Komisjon märgib, et rakendusmääruse artiklid 905 ja järgnevad näevad selgesõnaliselt ette, et vähendamise menetlust võib õiglusega seotud põhjustel pikendada ning selgitab, et ükski nimetatud määruse sätetest ei kohusta teda tollimaksude vähendamise taotlejat viimast puudutavatest lisateabe nõuetest ning seega ka tähtaja pikendamisest teavitama. Rakendusmääruse artikkel 907 ei anna järelikult huvitatud

isikule mingisugust tagatist selle kohta, et tal on võimalik saada otsus üheksa kuu jooksul pärast tema dokumentide kättesaamist. Järelikult ei saa hageja tugineda selleks, et pidada tähtaega lõppenuks, väitele, et Madalmaade ametivõimudelt või komisjonilt ei tulnud üheksa kuu jooksul mingit informatsiooni, ning eeldada seetõttu rakendusmääruse artikli 909 alusel vähendamise taotluse rahuldamist.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

53 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt nõuab õiguskindluse põhimõte, et õigusnormid oleksid selged ja täpsed ning tema eesmärgiks on tagada ühenduse õigusega seotud olukordade ja õigussuhete ettenähtavus (eespool viidatud kohtuotsus Duff jt, punkt 20 ning Esimese Astme Kohtu 21. oktoobri 1997. aasta otsus kohtuasjas T-229/94: Deutsche Bahn *v.* komisjon, EKL 1997, lk II-1689, punkt 113).

54 Rakendusmääruse artikli 907 teine lõik sätestab, et komisjon peab tegema otsuse üheksa kuu jooksul alates tollimaksude vähendamise taotluse dokumentide kättesaamisest. Nimetatud säte näeb veel ette, et kui komisjon peab vajalikuks nõuda liikmesriigilt otsuse tegemiseks lisateavet, pikendatakse seda üheksakuulist tähtaega perioodi võrra, mis jääb komisjoni poolt lisateabe saamiseks nõude esitamise kuupäeva ja siseriiklike ametivõimude poolt saadetava teabe kättesaamise kuupäeva vahele.

55 Ilma, et see oleks kaheti mõistetav, tuleneb eespool viidatud artiklist 907, et tähtaega, mille jooksul komisjon on kohustatud otsuse tegema, võib pikendada. Seega pidi hageja olema teadlik sellest, et menetlus võidakse ajutiselt peatada. Lisaks sellele ei näe ei tolliseadustik ega ka rakendusmäärus ette, et asjaomast isikut peab viivitamatult teavitama sellest, et komisjon on siseriiklikelt ametivõimudelt nõudnud lisateavet. Eriti ei tulene sellist kohustust rakendusmääruse artikli 905 lõikest 2 ja

artikli 906a (vt allpool punktid 61 ja 62). Järelikult ei olnud hagejal alust arvata, et kuna möödus üheksakuuline tähtaeg, siis tollimaksude vähendamise taotlus tunnistati vastuvõetavaks, hoolimata sellest, et teda ei teavitatud nimetatud tähtaja pikendamisest. Lõpuks peab meenutama, et pärast hageja 3. aprilli 2001. aasta kirja teatas komisjon talle igal juhul viivitamatult, s.o 4. aprillil 2001, tähtaja peatamisest.

56 Järelikult ei saa seda väidet vastu võtta.

2. Väide lisateabe nõude õigeaegselt teatavaks tegemata jätmise kohta

— Poolte argumendid

57 Hageja väidab, et komisjon jättis talle andmata võimaluse tutvuda siseriiklikele ametivõimudele saadetud lisateabe nõuetega ning nende vastustega. Seetõttu teavitati hagejat 27. oktoobri 2000. aasta taotlusest alles 4. aprillil 2001, pärast tema 3. aprilli 2001. aasta kirja komisjonile. Samuti teatasid Madalmaade ametivõimud talle alles 5. juulil 2001, et komisjon oli 13. juunil 2001 küsinud uut teavet. Lisaks sellele ei võimaldanud komisjon talle enne 11. oktoobrit 2001 ei juurdepääsu teabenõuete sisule ega ka Madalmaade ametivõimude vastustele.

58 Hageja väitel tuleneb rakendusmääruse artikli 905 lõikest 2 ja artiklist 906a, samuti võistlevuse põhimõttest, et taotlejat tuleb tollimaksude vähendamise menetluse käigust igal ajal teavitada ning tal peab olema juurdepääs komisjoni ja siseriiklike ametivõimude vahetatud dokumentide sisule teabenõuete koostamise või vastuste andmise hetkel.

59 Seega ei piirdu õigeaegne juurdepääs dokumentidele siseriiklike ametivõimude poolt dokumentide ettevalmistamise etappidega ning vähendamise osas komisjoni esialgse ebasoodsa seisukoha saatmisega. Esiteks, kui taotleja annab oma arvamuse üksnes nende toimiku dokumentide kohta, mis algselt edastati komisjonile, sõltuksid tema õigused sellest, kas siseriiklike ametivõimude saadetud dokumendid oli täielikud, ning see võiks anda alust viimaste kuritarvitusele, võimalik et komisjoniga ühiselt. Hageja täpsustab selle kohta, et kuna dokumendid, mille Madalmaade ametivõimud tegid komisjonile teatavaks, olid puudulikud, pidi komisjon lisateavet nõudma kaks korda. Hageja märgib teiseks, et see, et tal oli võimalik esitada dokumentide kohta märkusi ajal, mil komisjon oli juba teinud tollimaksude vähendamise taotluse kohta esialgse otsuse, ei ole piisav, kuna tema õigusi oleks tunnustatud üksnes siis, kui ta oleks saanud esitada oma seisukoha õigeaegselt.

60 Komisjon väidab, et kuigi ta on kohustatud tagama selle, et huvitatud isik saaks kasutada oma kaitseõigusi enne, kui komisjon on teinud oma otsuse, ei ole ta mingil viisil kohustatud isikut pidevalt informeerima kõigist otsuse tegemisele eelnevatest etappidest. Komisjon märgib siiski, et juhul, kui sarnaselt käesolevale asjale taotleja seda nõuab, teavitab ta teda esitatud taotluse läbivaatamise käigust.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

61 Rakendusmääruse artikli 905 lõike 2 esimene lõik sätestab, et siseriiklike ametivõimude poolt komisjonile saadetud dokumendid juhtumi kohta peavad sisaldama kõiki esitatud juhtumi läbivaatamiseks vajalikke asjaolusid ning peab lisaks sellele sisaldama selgitust, mille on allkirjastanud tagasimaksmist või vähendamist taotlev isik, mis tõendab, et ta on juhtumiga tutvunud ning märgib, et tal pole midagi sellele lisada või ta loetleb kogu lisateabe, mis tema arvates tuleks dokumentidele lisada. See mehhanism lubab ettevõtjal, kes vähendamist taotleb ning kes pole tingimata kaasatud pädevate siseriiklike ametivõimude dokumentide ettevalmistamisse, kasutada tõhusalt ärakuulamisõigust siseriiklikul tasandil toimuva haldusmenetluse esimeses etapis (Esimese Astme Kohtu 18. jaanuari 2000. aasta otsus kohtuasjas T-290/97: Mehibas Dordtselaan *v.* komisjon, EKL 2000, lk II-15, punkt 44). Antud säte ei tekita huvitatud isiku teavitamise ning komisjoni poolt siseriiklikele ametivõimudele komisjoni juures läbiviidava teise menetlusetapi jooksul saadetavatest teabenõuetest viivitamatu teatamise kohustust. Antud juhul tuleb esile tõsta, et vastupidiselt hageja väidetule ei tähenda asjaolu, et komisjon peab oluliseks nõuda lisateabe esitamist, mitte seda, et dokumendid oleks puudulikud, vaid üksnes seda, et komisjon peab kohaseks nõuda lisateavet, et teha kõiki asjaolusid arvestav otsus asjaomase juhtumi kohta, nagu on sätestatud rakendusmääruse artikli 905 lõike 2 kolmandas lõigus.

62 Rakendusmääruse artikkel 906a sätestab, et kui komisjon kavatseb teha vähendamise taotleja suhtes ebasoodsa otsuse, peab ta menetluse mis tahes ajal oma kirjalikud vastuväited, samuti kõik muud dokumendid, millel nimetatud vastuväited põhinevad, taotlejale teatavaks tegema. Nagu tuleneb nimetatud sätte sisust, tekib informatsiooni- ja teatamiskohustus vaid hetkel, mil komisjon, olles tollimaksude vähendamise taotluse läbi vaadanud, on selle osas jõudnud esialgsele ebasoodsale järeldusele. Järelikult ei tulene antud sättest, et komisjon on kohustatud asjaomast isikut pidevalt menetluse käiguga kursis hoidma.

63 Seega võib järeldada, et tollieeskirjad ei näe ette, et asjaomast isikut peab viivitamatult teavitama komisjoni poolt siseriiklikele ametivõimudele esitatud lisateabe nõuetest ning nende ametivõimude antud vastustest või et teda tuleks viivitamatult teavitada sellise infovahetuse sisust.

64 Lisaks tuleb märkida, et hagejal oli käesolevas asjas lisateabe nõuete menetlemise ajal piisavalt informatsiooni ning tal oli võimalus oma seisukoht asjakohaselt teatavaks teha. Nii sai hageja 27. oktoobri 2000. aasta esimesest teabenõudest teada 4. aprillil 2001; sellele kohta antud Madalmaade ametivõimude vastus edastati komisjonile 23. aprillil 2001. Mis puutub 13. juuni 2001. aasta teise taotlusesse, siis hageja sai sellest teada 5. juulil 2001; Madalmaade ametivõimud vastasid sellele 23. juulil 2001. Hageja tutvus nimetatud taotluste ja neile antud vastuste sisuga 11. oktoobril 2001 ning võttis komisjoni vastuväidete osas seisukoha 17. oktoobril 2001, enne vaidlustatud otsuse tegemist 16. novembril 2001.

65 Järelikult tuleb see väide tagasi lükata.

3. Väide hilinenud ning dokumentidele mittetäieliku juurdepääsu kohta

— Poolte argumendid

66 Hageja märgib, et komisjon, saates talle 21. septembri 2001. aasta kirjaga tollimaksude vähendamise kohta vastuväiteid, ei edastanud talle kõiki neid

vastuväiteid põhistavaid dokumente. Kõnealuste dokumentide edastamata jätmine tähendas rakendusmääruse artikli 906a rikkumist. Hageja väidab, et otsuse tegemiseks antud tähtaega seega ei peatatud, kuna tal ei olnud võimalik võistlevuse põhimõtet täielikult kasutada. Lõpuks toob ta esile, et asjaolu, et Madalmaade ametivõimud tegid talle 11. oktoobril 2001 teatavaks ühe osa komisjoniga peetud kirjavahetusest, ei ole piisav, tagamaks käesolevas asjas võistlevuse põhimõttest kinnipidamist. Ta täpsustab, et antud juhul ei edastanud Madalmaade ametivõimud talle komisjoni esimest, 27. oktoobri 2000. aasta lisateabe nõuet.

67 Hageja väidab teiseks, et isegi kui komisjon ei olnud kohustatud talle toimiku dokumente saatma, oli tal igal juhul juurdepääsu õigus nendes sisalduvatele tõenditele, sealhulgas neile dokumentidele, mida komisjon ei pidanud asjakohasteks. Komisjon võimaldas aga dokumentidele täieliku juurdepääsu alles 12. oktoobril 2001, s.o kuupäeval, mil hageja sai tutvuda nimekirjaga, milles olid loetletud kõik dokumendid, millele ta võis juurdepääsu nõuda.

68 Hageja märgib lisaks, et nähtuvalt Madalmaade ametivõimude 23. aprillil 2001. aastal saadetud kirjast esitas komisjon neile 20. septembril 2000 toimunud tolliseadustiku komitee koosolekul kõnealuse taotluse kohta küsimusi suuliselt. Samas ei olnud mitu seal esitatud küsimust ning neile antud vastused vormistatud kirjalikult, mistõttu ei olnud hagejal võimalik nendega tutvuda ega ka esitada oma märkusi. Hageja väitis kohtuistungil, et komisjon on rikkunud ka kaitseõigusi, jättes talle andmata võimaluse esitada oma märkusi tolliseadustiku komitee raames kõnealuse tollimaksude vähendamise taotluse läbivaatamiseks 9. novembril 2001 kokku tulnud liikmesriikide esindajatest koosneva ekspertrühma kohtumisel, kuna teda ei teavitatud arutelude sisust ning talle ei edastatud komitee arvamust või koosoleku protokolli.

69 Lõpuks ei ole hageja nõus sellega, nagu Madalmaade ametivõimud ei oleks saanud ilma tema nõusolekuta esitada kriminaalasja uurimise käigus koostatud protokolle, kuna see oleks vastuolus nõuetekohase menetluse põhimõttega.

70 Komisjon märgib, et kõik asjaolud, millel tema keelduv otsus põhines, esinesid juba ka dokumentides, mille Madalmaade ametivõimud saatsid talle 22. mail 2000 ning millele hagejal oli juurdepääs. Lisaks sellele oli hagejal võimalus tutvuda kõikide dokumentidega alates 21. septembrist 2001, kuid tema advokaat ei soovinud sellegipoolest seda võimalust arvesse võtta enne, kui ta oli saanud oma valdusse selles sisalduvate dokumentide ammendava nimekirja. Komisjoni kinnitusel on selline nõue tavatu ning ei põhine ühelgi ühenduse tollieeskirja sättel, rakendusmääruse artikkel 906a kohustab taotlejale üksnes juurdepääsu võimaldamist dokumentidele, millel vastuväited põhinevad. Kaitseõigustest kinnipidamise põhimõte eeldab vaid seda, et asjaomane isik saaks vajalikul määral teatavaks teha oma seisukoha komisjoni valduses olevate tõendite suhtes, millele viimase otsus tugineb, kuid ei nõua komisjoni poolt omal initsiatiivil juurdepääsu võimaldamist kõikidele dokumentidele, mis võivad käesoleva asjaga seotud olla. Seega on huvitatud isiku ülesanne nõuda juurdepääsu neile dokumentidele, mida ta peab vajalikuks, institutsioonidel puudub kohustus võimaldada omal initsiatiivil juurdepääsu kõikidele dokumentidele, mis puudutavad antud asja konteksti (Esimese Astme Kohtu 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas T-205/99: Hyper *v.* komisjon, EKL 2002, lk II-3141, punktid 63 ja 64).

— Esimese Astme Kohtu hinnang

71 Mis puudutab hageja väidet selle kohta, et komisjon, edastades tollimaksude vähendamise taotluse kohta vastuväited, jättis saatmata neid põhistavad dokumendid ning piirdus hageja teavitamisega nende dokumentide olemasolust, millele tal

võis olla juurdepääs, siis Esimese Astme Kohus leiab, et rakendusmääruse artikkel 906a näeb ette üksnes komisjoni kohustuse teavitada vähendamise taotlejat kõikidest dokumentidest, mis viimase vastuväiteid põhistavad. Esimese Astme Kohus on arvamusel, et andes hageja käsutusse toimiku dokumendid, on komisjon oma kohustust piisavalt täitnud (vt analoogia alusel Esimese Astme Kohtu 29. juuni 1995. aasta otsus kohtuasjas T-36/91: ICI *v.* komisjon, EKL 1995, lk II-1847, punkt 99).

72 Küsimuse osas, millised on need toimiku dokumendid, millele hagejal võib olla juurdepääs, ei saa Esimese Astme Kohus nõustuda komisjoni väitega, mille kohaselt peab ta omal initsiatiivil teatama üksnes oma vastuväited põhistavate dokumentide kohta. Kuigi vastab tõele, et rakendusmääruse artikkel 906a nõuab komisjonilt üksnes vastuväiteid põhistavate dokumentide teatavaks tegemist, tähendab see siiski seda, et kaitseõiguste tagamise põhimõte laiendas selle sättega komisjonile pandud kohustuste ulatust. Selle põhimõtte alusel ei saa üksnes komisjon otsustada, millised dokumendid on asjaomasele isikule tollimaksude vähendamise menetluses vajalikud. Haldustoimik võib sisaldada dokumente vähendamist õigustavate tõenditega, mida asjaomane isik võib kasutada oma taotluse huvides, isegi kui komisjon neid kasutanud ei ole. Seega on taotlejal juurdepääs kõikidele toimiku mittekonfidentsiaalsetele dokumentidele, sealhulgas nendele, mida komisjon oma vastuväidete põhistamisel kasutanud ei ole (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 19. veebruari 1998. aasta otsus kohtuasjas T-42/96: Eyckeler & Malt *v.* komisjon, EKL 1998, lk II-401, punkt 81 ning 17. septembri 1998. aasta otsus kohtuasjas T-50/96: Primex Produkte Import-Export jt *v.* komisjon, EKL 1998, lk II-3773, punkt 64).

73 Esimese Astme Kohus juhib tähelepanu sellele, et konkurentsiõigust puudutava väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab komisjon võimaldama juurdepääsu nii süüstavaid kui õigustavaid tõendeid sisaldavatele uurimisdokumentidele tervikuna (Esimese Astme Kohtu 19. mai 1999. aasta otsus kohtuasjas T-175/95: BASF *v.* komisjon, EKL 1999, lk II-1581, punkt 45), isegi kui huvitatud isik ei ole seda otseselt taotlenud (Esimese Astme Kohtu 30. septembri 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-191/98 ja T-212/98–T-214/98: Atlantic Container Line jt *v.* komisjon, EKL 2003, lk II-3275, punktid 335–340). Nimetatud kohtupraktika on

käesolevale asjale ülekantav (eespool viidatud kohtuotsused Eyckeler & Malt *v.* komisjon, punkt 80, ja Primex Produkte Import-Export jt *v.* komisjon, punkt 63). See kohustus on lahutamatult seotud ka tolliõiglust puudutava kohtupraktika arenguga, mille eesmärk on tagada impordi- või eksporditollimaksude vähendamise või tagasimaksmise menetluse võistlev olemus, kindlustades kaitseõiguste edasise järgimise. Lõpuks peab meelde tuletama, et rakendusmääruse artikli 906a alusel on taotlejal vaid üks kuu aega esitada komisjoni vastuväidete suhtes oma kirjalik seisukoht. Taotlejalt kõikidele toimiku dokumentidele juurdepääsemiseks konkreetse taotluse nõudmine tooks kaasa talle märkuste koostamiseks ja esitamiseks antud tähtaja märgavata lühendamise ohu.

74 Seetõttu peab järeldama, et komisjon peab andma hagejale oma vastuväidete üleandmise hetkel võimaluse uurida kõiki dokumente, mis oleksid vähendamise või tagasimaksmise taotluse huvides asjakohased ning selleks, et seda teha, peab komisjon talle hankima vähemalt ammendava nimekirja toimiku mittekonfidentsiaalsetest dokumentidest, mis sisaldavad piisavalt täpset informatsiooni, et hageja saaks asjaolusid teades kindlaks määrata, kas kirjeldatud dokumendid on temale vajalikud või mitte.

75 Hageja kaebuse kohta, mis puudutab hilinenud ja üksnes osalist juurdepääsu dokumentidele, peab märkima, et komisjon teatas hagejale 21. septembri 2001. aasta kirjaga, oma vastuväidetest teatamise ajal, et ta võis võtta teadmiseks vähendamistaotluse ja selle lisad, mille talle Madalmaade ametivõimud esitasid, nagu ka FIOD-i aruande koopia. Hageja taotles 3. oktoobril 2001 juurdepääsu kõikidele toimiku dokumentidele. Komisjon saatis 12. oktoobril 2001 hagejale täieliku nimekirja tema käsutuses olevatest dokumentidest.

76 Samas, kui komisjon ei teavitanud hagejat kohe alguses, oma vastuväidete üleandmise ajal, kõikidest toimiku dokumentidest, tuleb antud juhtumi asjaolude

põhjal järeldada, et selle tegemata jätmine ei avaldanud kaitseõigustele negatiivset mõju. Nagu nähtub dokumentidest ja nagu hageja kohtuistungil tunnistas, oli ta juba 21. septembril 2001 teadlik kõikide dokumentide olemasolust, mis kuulusid komisjoni haldustoimikusse ning et ta oli tuttav kõikide dokumentide sisuga, välja arvatud neli dokumenti, nimelt kaks komisjoni poolt Madalmaade ametivõimudele saadetud teabenõuet ning nendele antud vastused. Hageja võis paluda nende dokumentide läbivaatamist alates 21. septembrist 2001. Lisaks sellele saadeti hagejale Madalmaade ametivõimude 11. oktoobri 2001. aasta kirjaga komisjoni 13. juuni 2001. aasta teine teabenõue, Madalmaade ametivõimude 23. aprilli 2001. aasta vastus esimesele teabenõudele, milles korrati täielikult üle komisjoni 27. oktoobril 2000 esitatud küsimused, ning samade ametivõimude 23. juuli 2001. aasta vastus teisele teabenõudele, mis hõlmas ka FIOD-i aruannet.

77 Hageja väitis siiski kohtuistungil, et ta ei olnud teadlik kahe käesoleva menetlusega seotud dokumendi sisust: komisjoni poolt Madalmaade ametivõimudele saadetud kirjast, milles neile teatati, et nende 8. veebruaril 1999 esitatud tollimaksude vähendamise taotlus ei olnud vastuvõetav ning tolliseadustiku komitee raames kokku tulnud liikmesriikide esindajatest koosneva ekspertrühma, kellega komisjon konsulteeris 9. novembril 2001 Madalmaade ametivõimude 22. mai 2000. aasta taotluse alusel, arvamusest või koosoleku protokollist.

78 Esiteks tuleb komisjoni poolt Madalmaade ametivõimudele saadetud kirja kohta märkida, et selle postitamise eesmärk oli adressaate teavitada nende 8. veebruaril 1999. aastal esitatud tollimaksude vähendamise taotluse vastuvõetamatusest, kuna hagejal ei olnud eelnevat juurdepääsu kõikidele nende ametivõimude ettevalmistatud esialgsetele dokumentidele. Tuleb sedastada, et komisjon oli ise hagejale teatanud 10. mail 1999, et ta oli valmis tollimaksude vähendamise taotlust vastuvõetamatuks tunnistama just sel põhjusel.

79 Teiseks, mis puudutab tolliseadustiku komitee raames liikmesriikidest kokku tulnud ekspertgrupi töid, kellega komisjon konsulteeris 9. novembril 2001, siis tuleb jätta arvestamata hageja argument, mille kohaselt oli komisjon rikkunud kaitseõigusi sellega, et jättis hagejale andmata võimaluse sellel koosoleku esitada oma märkusi ning jättis teda teavitamata selle koosoleku sisust ja tulemusest. Rakendusmäärus ei näe tõepoolest ette vähendamist taotleva isiku osalemist tolliseadustiku komitee koosolekul, samuti mitte tema teavitamise kohustust koosolekul võetud seisukohast. Samuti tuleb rõhutada, et nimetatud grupi nõupidamine on tollimaksude vähendamise menetluse viimane etapp enne komisjoni lõpliku otsuse tegemist. See nõupidamine toimub pärast seda, kui vähendamist taotlev isik on saanud juurdepääsu dokumentidele ning teatanud oma märkused, kuna komitee arvamus põhineb väidetel ja dokumentidel, millega taotleja oli juba tutvunud. Samamoodi ei saa arvestada argumenti, mis puudutab hageja väidet, mille kohaselt ei olnud tal võimalik tutvuda komisjoni ja Madalmaade ametivõimude vahel aset leidnud suulise infovahetusega tolliseadustiku komitee varasemal, 20. septembril 2000 toimunud koosolekul. Seega ei anna miski alust järeldada, et komisjon põhines keelduva otsuse tegemisel tõenditel, mis haldustoimiku dokumentides puudusid.

80 Järelikult ei ole komisjon hageja õigust dokumentidele juurdepääsu osas rikkunud.

81 Lõpuks, mis puudutab FIOD-i aruande edastamist komisjonile ilma hageja eelneva nõusolekuta, siis piisab sedastamisest, et see oli hageja ise, kes Madalmaade ametivõimude ettevalmistatud dokumentide uurimisel ametivõimudele 2. mail 2000 saadetud kirjas kaebas, et see sisaldas kõnealuse aruande valikulisi tsitaate, kuigi aruandes oli mitu tõendit tema kasuks, ning kes leidis, et on hädavajalik täiendada dokumente FIOD-i aruande dokumentidega. Ülejäänud osas peab märkima, et siseriiklikud ametivõimud peavad komisjonile üle andma kõik dokumendid, mis on tollimaksude vähendamise taotluse suhtes otsuse tegemisel asjakohased, ilma et nad oleksid kohustatud küsima asjaomaselt isikult eelnevat nõusolekut.

82 Seega tuleb need väited tagasi lükata.

4. Väide Madalmaade ametivõimude saadetud vastuste hilinenud kättesaamise kohta

— Poolte argumendid

83 Hageja märgib, et vaidlustatud otsuse kohaselt jõudsid Madalmaade ametivõimude komisjoni 23. aprillil ja 23. juulil 2001 saadetud teabenõude vastused temani alles vastavalt 4. mail ja 2. augustil 2001, mis on natuke rohkem kui poolteist nädalat hiljem. Hageja leiab, et arvestades Madalmaade postiasutuses märgitud posti Belgiasse lähetamise kuupäeva, mis tavaposti puhul võtab aega neli kuni kuus tööpäeva ning kiirposti puhul kaks või kolm tööpäeva, on selline viivitus ebamõistlik ning vähe usutav. Lisaks eelnevale oleks asjaomaseks kuupäevaks komisjoni poolt posti kättesaamise kuupäev, mitte selle registreerimise kuupäev. Kuna hagejal puudus igasugune võimalus kontrollida kättesaamise tegelikku kuupäeva, on komisjoni kohustus seda tõendada. Selle kohta tõendit toomata tuleb võtta pikim tähtaeg, mida Madalmaade postiasutused ette näevad, st kuus tööpäeva. Seega pikendati üheksakuulist tähtaega ebaõiglaselt 4. maini ja 2. augustini 2001.

84 Komisjon väidab, et tähtaja pikendamine lõpeb teabe tegeliku kättesaamise päeval ja mitte teoreetilisel kuupäeval, millal ta oleks võinud posti kätte saada.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

85 Rakendusmääruse artikkel 907 sätestab, et juhul, kui komisjon küsib siseriiklikelt ametivõimudelt lisateavet, pikendatakse tähtaega, mille ta määras vähendamistaotluse osas seisukoha võtmiseks, kuni nimetatud teabe kättesaamise päevani. Nagu komisjon õigustatult väidab, on asjaomaseks kuupäevaks seega dokumentide tegeliku kättesaamise kuupäev. Kahe kõnealuse dokumendi uurimisel selgub, et komisjoni pädevad teenistused said need kätte vastavalt 4. mail ja 2. augustil 2001. Seevastu hageja pakutud kuupäevadel, mis olid arvutatud posti laialisaatmise tähtaegade alguse põhjal ja mida Madalmaade postiteenistused märkisid puhtalt info mõttes, ei ole asjas tähtsust.

86 Seega tuleb see väide tagasi lükata.

5. Väide Madalmaade ametivõimude viivituse kohta FIOD-i aruande edastamisel

— Poolte argumendid

87 Hageja märgib, et Madalmaade ametivõimudel võttis aega rohkem kui viis nädalat, täpsemalt öeldes 13. juunist — 23. juulini 2001, et saata komisjoni palutud FIOD-i aruanne. Samas ei saa ühegi hästi identifitseeritud dokumendi saatmine võtta rohkem aega kui kaks nädalat. Üheksakuulist tähtaega saab pikendada üksnes erakordsetel juhtudel, mida tuleb tõlgendada kitsendavalt. Seega ei saa taolist hilinemist põhjendada suvepuhkuste perioodiga. Samas, arvestades asjaolu, et nii tollimaksude vähendamise menetlust kui ka komisjoni rolli selles reguleerib

täielikult ühenduse õigus, on komisjon täielikult vastutav siseriiklike ametivõimude hilinemiste eest ning Esimese Astme Kohtul on pädevus hinnata viimase tegevust puudutavaid kaebusi. Seetõttu leiab hageja, et üheksakuulist tähtaega ei tohiks pikendada rohkem kui viisteist päeva.

88 Komisjon tunnistab, et viienädalane viivitus oli pisut, kuid mitte ebamõistlikult pikk. Ta väidab samuti, et rakendusmäärus ei sisalda ühtki sätet, mis määratleks siseriiklikele ametivõimudele täpse tähtaja, mille jooksul peavad nad komisjonile lisateavet andma.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

89 Peab esile tooma asjaolu, et kuigi rakendusmääruse artiklid 906a ja 907 näevad asjaomasele isikule ette tähtaja oma märkuste esitamiseks komisjoni vastuväidete kohta, ei näe ükski säte ette sarnast tähtaega siseriiklikele ametivõimudele komisjoni nõutud teabe edastamise kohta. Samamoodi ei saa üksnes siseriiklike ametivõimude tegevusest või tegevusetusest tulenevaid väidetavaid viivitusi komisjonile süüks panna, välja arvatud erandjuhtudel, ja eelkõige siis, kui viimane ei reageeri siseriiklike ametivõimude pikaajalise tegevusetuse korral piisava hoolsusega. Esimese Astme Kohus leiab, et igal juhul ei olnud käesolevas asjas viienädalane edastamise tähtaeg ülemäärane, võttes arvesse eriti asjaolu, et komisjon esitas taotluse suvepuhkuste perioodil.

90 Seega tuleb see väide tagasi lükata.

6. Väide liigse viivituse kohta tollimaksude vähendamise taotluse läbivaatamisel

— Poolte argumendid

91 Hageja leiab, et tollimaksude vähendamise taotluse läbivaatamine kestis liiga kaua, täpsemalt öeldes neli aastat, ning selle pikkuses võib täielikult süüdistada siseriiklikke ametivõime. Hageja tuletab meelde, et ta esitas oma taotluse Madalmaade ametivõimudele 15. detsembril 1997. Talle teatati 15. mail 1998, et tema taotlus edastatakse komisjonile ning tal paluti allkirjastada vastav avaldus. Hageja, teadmata dokumentide täielikku sisu, keeldus sellele allkirja andmast. Sellegipoolest saadeti avaldus 8. veebruaril 1999 komsjonile. Komisjon teatas talle 10. mail 1999 saadetud kirjas, et ta ei saa dokumente vastava avalduse puudumise tõttu läbi vaadata. Hageja sai lõpuks 24. veebruaril 2000 juurdepääsu Madalmaade ametivõimude dokumentidele tervikuna. Tollimaksude vähendamise taotlus saadeti 22. mail 2000 teistkordselt komisjonile. Kuna taotluse läbivaatamine võttis aega poolteist aastat, ei näidanud komisjon üles hoolsust, eelkõige selles osas, mis puudutab siseriiklike ametivõimude viivitusi.

92 Komisjon rõhutab, et hagejale ei lubatud rakendusmääruse artiklis 907 ette nähtud üheksakuulise tähtaja suhtes midagi kindlat. Ta väidab samuti, et mingil juhul ei saa süüdistada teda Madalmaade ametivõimude poolt dokumentide läbivaatamise kestuses.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

93 Tuleb kohe öelda, et ajavahemiku osas, mis jäi hageja poolt tollimaksude vähendamise taotluse Madalmaade ametivõimudele esitamise kuupäeva, st 15. detsembri 1997, ning komisjoni poolt nende ametivõimude teise, hageja kasuks tollimaksude vähendamise taotluse kättesaamise kuupäeva, st 29. mai 2000 vahele, ei saa komisjoni süüdistada. Nimetatud periood eelnes komisjoni haldusmenetluse alustamise ajale. Seega ei ole komisjon vastutav siseriiklike ametivõimude väidetava viivituse eest vähendamistaotluse menetlemisel. Selle kohta peab sedastama, et hageja ei vaidlusta komisjoni otsust, milles tunnistatakse Madalmaade ametivõimude esimene, 8. veebruaril 1999 esitatud taotlus vastuvõetamatuks. Taotluse rahuldamata jätmine oli tingitud soovist tagada hagejale juurdepääsu õigus Madalmaade ametivõimude ettevalmistatud dokumentidele, nagu ka hageja ise oma repliigis tunnistab (vt punkt 29).

94 Mis puudutab komisjoni asja läbivaatamise tähtaega, siis ei saa hageja argumentidega nõustuda. Kuna rakendusmääruse artiklid 907 ja 909 kehtestavad komisjonile tollimaksude vähendamise taotluse kohta otsuse tegemiseks lõpliku tähtaja, peab Esimese Astme Kohus piirduma sellest tähtajast kinnipidamise kontrollimisega. Seda küsimust uuriti eelnevate väidete raames, mis puudutasid tähtaja järjestikuste pikendamiste õiguspärasust ning Esimese Astme Kohus on selle kohta juba arvamust avaldanud.

95 Järelikult tuleb see väide tagasi lükata.

7. Järeldus esimese väite kohta

96 Kõigest eeltoodust tuleneb, et komisjoni poolt imporditollimaksude vähendamise taotluse menetluse peatamised olid kooskõlas asjaomaste tollieeskirjadega. Järelikult tegi komisjon vaidlustatud otsuse antud juhul ettenähtud tähtaja piires. Samuti ei ole komisjon rikkunud imporditollimaksude vähendamise menetlust ega kaitseõigusi.

97 Järelikult tuleb see väide tagasi lükata.

Teine väide, mis puudutab ilmset hooletust tolliseadustiku artikli 239 ja rakendusmääruse artikli 905 tähenduses

1. Ilmse hooletuse mõiste ja käesolevas asjas selle olemasolu hindamise asjakohased kriteeriumid

— Poolte argumendid

98 Hageja märgib, et vaidlustatud otsuses leidis komisjon, et käesolevas asjas on tegemist eriolukorraga, nimelt tolliametniku poolt toimepandud pettusega. Ta märgib, et komisjoni arust ei saanud temale süüks panna pettusega seotud käitumist. Komisjon leidis aga, et ta oli tegutsenud ilmselgelt hooletult, kuna hoolimata

kõnealuse kauba liigist, ei olnud ta tollitransiidile suunatud dokumente täitnud erilise hoolega ega kontrollinud kõiki saadetise üksikasju.

99 Hageja vaidlustab komisjoni argumendi, mille kohaselt on ilmse hooletuse olemasolu hindamisel määravaks kauba liik. Tema arvates on üldreegliks, et kõiki kaupu tuleb käsitleda võrdse hoolsusega, välja arvatud juhul, kui seadusandja on kindlaksmääratud kaupadele ette näinud täpsed reeglid. Lisaks sellele märgib hageja, et sigarette puudutavatel tolliprotseduuridel ei ole protseduuri lõpetamise osas rohkem probleeme kui teist liiki kaupadel. Hageja väidab samuti, et tema hoolsust tuleb hinnata kõnealuse transportimise hetkel ülekaalus olevatel asjaoludel, märkides, et tol ajal oli ettevõtjate jaoks mõeldamatu, et tolliametnikud võiksid olla korrumpeerunud, ning sigarettidega seotud pettus oli alles tundmatu nähtus.

100 Hageja märgib, et Euroopa Kohus on tolliseadustiku artikli 239 tähenduses ilmse hooletuse mõistet tõlgendades leidnud, et arvesse võetavateks kriteeriumideks on eeskirjade keerukus, mille täitmata jätmisel tekib tollivõlg, ning ettevõtja hoolsus ja erialane kogemus (Euroopa Kohtu 11. novembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-48/98: Söhl & Söhlke, EKL 1999, lk I-7877, punkt 56). Ometi oli komisjon arvesse võtnud üksnes hoolsuse kriteeriumit.

101 Hageja märgib, et komisjon põhines oma hinnangu andmisel ilmse hooletuse olemasolule iseäranis järgmisel neljal põhjusel: esiteks, transiididokumentide eksemplaridele 5 registrinumbrite märkimata jätmine; teiseks asjaolu, et kaupu ei esitatud tollidokumentidel märgitud sihttolliasutusele; kolmandaks, transiididokumendi eksemplari 5 saatmise viis ning neljandaks, kauba ostjate kohta piisava teabe

kogumata jätmine. Ta väidab, et need asjaolud, vaadelduna eraldi või koos, ei saa tõendada temapoolse ilmse hooletuse olemasolu. Hageja väidab lõpuks, et komisjon ei ole tõendanud põhjuslikku seost väidetava hooletuse ja hinnatava eriolukorra vahel.

102 Komisjon väidab, et Saksa tolliametniku toime pandud pettus loob tegelikult eriolukorra rakendusmääruse artikli 905 tähenduses ning leiab, et hageja ilmne hooletus on käesolevas asjas tõendatud. Ta on seisukohal, et sellise hooletuse olemasolu hindamine eeldab uurimist, kas asjaomane isik on teinud kõik, et kõikidest tollieeskirjadest kinni pidada, tegutsedes oma kogemustele vastava kohase hoolsusega. Ta väidab muu hulgas, et ühenduse transiidis osaleva ettevõtja hoolsuse hindamisel tuleb võtta arvesse transporditava kauba liiki.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

103 Rakendusmääruse artikkel 905 ehk säte, mis täpsustab ja arendab tolliseadustiku artiklis 239 sisalduvat normi, kujutab endast üldist õigluse erandit, mis on mõeldud eelkõige erandlike olukordade reguleerimiseks, mis iseenesest ei kuulu ühe rakendusmääruse artiklites 900–904 ettenähtud juhtumi alla (Euroopa Kohtu 25. veebruari 1999. aasta otsus kohtuasjas C-86/97: Trans-Ex-Import, EKL 1999, lk I-1041, punkt 18). Artikli 905 kohaselt sõltub imporditollimaksude tagasimaksmine kahe kumulatiivse tingimuse ühitamisest, nimelt, esiteks eriolukorra olemasolu ning teiseks, asjaomase isikupoolse ilmse hooletuse ning pettuse puudumine (Esimese Astme Kohtu 12. veebruari 2004. aasta otsus kohtuasjas T-282/01: Aslantrans *v.* komisjon, EKL 2004, lk II-693, punkt 53). Järelikult piisab tagasimaksmisest keeldumiseks sellest, kui üks kahest tingimusest ei ole täidetud (Esimese Astme Kohtu 5. juuni 1996. aasta otsus kohtuasjas T-75/95: Günzler Aluminium *v.* komisjon, EKL 1996, lk II-497, punkt 54, ning eespool viidatud kohtuotsus Aslantrans *v.* komisjon, punkt 53).

104 Vaidlustatud otsusest tuleneb, et eriolukorra tingimus on antud juhul täidetud eelkõige seetõttu, et pettuses osales aktiivselt ka Saksa tolliametnik, nimetatud pettus oli ka kõnealuse tollivõla tekkimise põhjuseks. Komisjon leidis samamoodi, et hageja ei olnud pettusega seotud. Ta pidas viimase tegutsemist siiski vastavaks ilmsele hooletusele. Järelikult peab Esimese Astme Kohtu uurimine olema kantud küsimusest, kas komisjon eksis hageja väidetava ilmse hooletuse hindamisel või mitte.

105 Selle kohta tuleb kohe täpsustada, et eespool viidatud kohtuotsus Söhl & Söhlke, millele hageja tugines, ei esita ilmse hooletuse hindamise iseloomustamisel arvesse võetavatest kriteeriumidest kitsendavat nimekirja. Nimetatud kohtuotsuse punkt 56 märgib üksnes, et „eelkõige" on vaja, ja seega mitte ainult, arvestada eeskirjade keerukust, mille täitmata jätmine põhjustab tollivõla tekkimise, ning ettevõtja hoolsust ja erialast kogemust. Järelikult võib ilmse hooletuse või selle puudumise hindamisel arvestada teisi kriteeriume (vt selle kohta Euroopa Kohtu 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-222/01: British American Tobacco, EKL 2004, lk I-4683, punkt 71). Lisaks sellele tuleb tõsta esile, et vastupidiselt hageja väidetele, ei piirdunud komisjon antud juhul hageja hoolsuse hindamisega, vaid ta võttis vaidlustatud otsuses arvesse nii viimase erialast kogemust kui ka kohaldatavate eeskirjade tundmist.

106 Ei saa nõustuda hageja väitega, mille kohaselt ei oleks komisjon pidanud arvestama kõnealustele protseduuridele suunatud kaupade liiki. Euroopa Kohus on leidnud, et ilmse hooletuse olemasolu hindamise raames tuleb transporditavate kaupade liigile pöörata erilist tähelepanu (eespool viidatud kohtuotsus British American Tobacco, punkt 72). Iseäranis kõrge maksumääraga maksustatud kaupade nagu sigarettide tolliprotseduurid on seotud erilise pettuse või varguse riskiga, eelkõige nende transportimise ajal.

107 Selle kohta peab märkima, et sigarette puudutav pettus oli tol ajal tavaline nähtus. Juba enne 1994. aastat, käesoleva kohtuasja asjaolude asetleidmise ajal, oli sigaretiturul ebaseadusliku tegevuse arendamine eriliselt soodne (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus British American Tobacco, punkt 72). Hageja väite kohta, mille kohaselt oli ettevõtjate jaoks mõeldamatu, et tolliametnikud võiksid olla seotud korruptiivsete tehingutega, tuleb leida, et isegi, kui see oleks tõsi, ei ole see antud juhul asjakohane. Komisjon võttis tõepoolest eriolukorra olemasolu hindamisel arvesse asjaolu, et ettevõtjad võivad õiguspäraselt olla kindlad asjaolus, et haldusorganis puuduvad korrumpeerunud tolliametnikud.

108 Eespool nimetatud kaalutlusi silmas pidades tuleb analüüsida asjaolusid, millele komisjon vaidlustatud otsuses hageja ilmse hooletuse olemasolu hindamisel tugines, nagu ka viimase esitatud väidet antud asjas eriolukorra ja ilmse hooletuse, milles komisjon teda süüdistab, vahelise väidetava põhjusliku seose puudumise kohta.

2. Dokumendi T1 eksemplaril 5 registrinumbrite märkimata jätmine

— Poolte argumendid

109 Kuigi hageja tunnistab, et ükski kõnealuste dokumentide T1 eksemplaridest 1 ja 5 ei maininud transpordivahendite andmeid, märgib ta samas, et registrinumbrid olid kirjutatud käsitsi eksemplarile 4. Hageja selgitab, et transpordivahendite andmed ei olnud dokumentide T1 täitmise ajal veel teada. Nagu ta täpsustab, oli eksemplar 1 teistest eraldatud ning veose saatedokument oli kinnitatud iga eksemplari taga-

küljele. Hageja seisukoha järgi oli veoki saabumise ajal tema registrinumber kirjutatud eksemplarile 4, kuid saatedokumendi tõttu ei saanud seda märkida teistele eksemplaridele. Eksemplari 1 eraldamine, samuti registrinumbri märkimata jätmine eksemplarile 5 on Madalmaades igapäevanem ning mida toll üldjuhul aktsepteerib, nagu tuleneb FB 6. augusti 2002. aasta kirjalikust avaldusest.

110 Hageja märgib lisaks, et enamiku kõnealustest saadetistest kohapeal üle kontrollinud tollil ei olnud vastavate dokumentide T1 kohta vastuväiteid. Ta on tõstab esile asjaolu, et alates 1. aprillist 1994 märgiti registrinumber ka eelnevatele lähteteadetele, mille lähtetolliasutus saatis sihttolliasutusele. Seega olid transpordivahendite andmed teada nii lähte- kui sihttolliasutusele. Lisaks sellele näitas hageja üles erilist hoolsust, pitseerides kõik veod, kuigi ta ei olnud selleks kohustatud. Pitseerimiste tõttu olid transiididokument ja vedu omavahel seotud, kuna hageja volituse number oli olemas transiididokumendil, koorma saatedokumendil ning pitseril.

111 Hageja väidab lisaks, et dokumentide T1 registrinumbrite märkimisel eksemplaridele 5 ja 7 ei ole kontrollimisel mingit täiendavat tähendust, kuna sihttolliasutuses kontrollitakse eksemplari 4 põhjal. Samamoodi ei kontrollita sõidukit, vaid konteinerit või poolhaagist, mis käesoleval juhul olid tollitõkendiga suletud ning tollitõkendi numbrid olid märgitud dokumentide T1 eksemplaridele 4, 5 ja 7.

112 Komisjon lükkab hageja väited ümber, viidates, et rakendusmääruse artiklist 341 ja lisast 37 tuleneb õiguslik kohustus identifitseerida transpordivahend väljumise hetkel. Kuna hageja ei märkinud teadlikult kõnealuste dokumentide T1 eksempla-

rile 5 registrinumbrit, raskendas see tollil eriti kaupade transportimise nõuetekohast kontrollimist. Tollitõkendite kinnitamine, millele on märgitud hageja volitatud kaubasaatja number, ei ole kontrollimise seisukohalt piisav.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

113 Rakendusmääruse lisa 37, II jaotise A osa punkt 18 sätestab, et transpordivahendi samasus ja riiklikkus peavad olema märgitud dokumendi T1 lahtrisse 18. Nimetatud lisast tuleneb, ilma et see oleks kaheti mõistetav, et tollideklaratsioonis tuleb eelkõige täpsustada sõiduki registrinumber, samuti haagise number juhul, kui see erineb seda vedava sõiduki numbrist. Ühenduse transiidiprotseduuri korral on lahtri 18 täitmine kohustuslik ning see on olemas kõikide dokumendi T1 eksemplaridel. Sellest tulenevalt peavad registrinumbrid olema märgitud kõikidele ühenduse transiidiprotseduuri puhul kasutatavate dokumentide T1 eksemplaridele.

114 Käesoleval juhul ei vaidlustata seda, et transpordivahendite registrinumbreid ei märgitud dokumentide T1 sihttolliasutusele saadetava eksemplarile 4. Kuid neid ei märgitud eksemplarile 1, mis jääb lähtetolliasutusele, ega ka vormile 5, mille sihttolliasutus saadab lähtetolliasutusele. Esiteks peab märkima, et hageja ei suutnud rahuldavalt selgitada põhjust, miks oli registrinumber jäetud vormidele 1 ja 5 märkimata. Isegi juhul, kui vastab tõele hageja väidetu, et eksemplar 1 oli teistest eraldatud ning kui koorma saatedokumendi tõttu ei olnud vormi 4 sissekandeid võimalik kõikidele dokumentidele uuesti trükkida, ei takistanud miski hagejat

registrinumbreid eksemplaridele 1 ja 5 sisse kandmast käsitsi, nagu ta tegi seda eksemplari 4 puhul (vt selle kohta rakendusmääruse lisa 37 I jaotise C osa teine lõik). Seda oleks ta pidanud tegema transpordivahendist teadasaamise või hiljemalt kauba lähetamise hetkel.

115 Lisaks sellele tuleneb FIOD-i aruandest (punkt 9.7, lk 45), et hageja, teades tollidokumentide täitmise ajal kaupa transportiva veoki täpset registrinumbrit, jättis sõidukite registrinumbrid sihilikult vahele. Samuti tuleneb sellest aruandest (punkt 9.7, lk 46), et FB, kes hageja avalduste kohaselt vastutas tema tolliformaalsuste täitmise eest, oli saanud agentilt C selgesõnalise juhise dokumentidele T1 registrinumbrid märkimata jätta. Kuna FB on hageja palgatud töötaja, tuleb tema tegevus lugeda käesolevas asjas hageja tegevuseks.

116 Hageja väidab, et registrinumber oli alates 1. aprillist 1994 märgitud ka eelnevatele lähteteadetele, mis saadeti lähtetolliasutuselt sihttolliasutusele. Samas peab rõhutama, et eelneva lähteteate korda ei kasutatud viie esimese protseduuri ajal, mis toimusid vahemikus 16. veebruar — 23. märts 1994, ning et Saksa ametivõimud kehtestasid selle süsteemi alles augustis 1994, st peale viimase kõnealuse protseduuri toimumist 5. juulil 1994.

117 Hageja tõstab esile asjaolu, et konteinerid ja poolhaagised olid varustatud tollitõkendiga, mille number märgiti transiididokumendile. Hageja lisab selle kohta, et ei kontrollimisele ei kuulu mitte sõiduk, vaid konteiner või poolhaagis. Peab märkima, et tollitõkendi panemine oli antud juhul vabatahtlik meede, samas kui registrinumbrite märkimine oli kohustuslik. Lisaks sellele tõendavad kõnealuses

deklaratsioonis nimetatud kaupade tõkendinumbrid seotust üksnes transpordiks kasutatavate konteinerite või poolhaagistega, mitte sõiduki endaga. Selle kohta peab meenutama, et rakendusmääruse lisas 37 sätestatakse sõnaselgelt, et deklaratsioonis tuleb täpsustada nii sõiduki kui ka selle haagise registrinumber. Seega tuleb järeldada, et antud juhul ei õigusta tollitõkendi panemine transpordivahendite registrinumbrite märkimata jätmist.

118 Hageja väidab ka, et registrinumbrite märkimisel teistele eksemplaridele, v.a eksemplarile 4, ei ole kontrolli seisukohast täiendavat väärtust, kuna sihttolliasutuses kontrollitakse nimetatud eksemplari põhjal. Samas, kuna seda nõuavad tollieeskirjad ning kui lähtetolliasutus oleks olnud teadlik transiidiprotseduurile suunatud kaupa transportivate sõidukite registrinumbritest, oleks see asutus saanud nõuda kauba saabumise hetkel kõnealuste sõidukite läbivaatust kas teistelt tolliasutustelt, eelkõige dokumentides T1 märgitud sihttolliasutuselt, või taotleda pädevatelt ametivõimudelt sõidukite läbivaatamist juba transportimise ajal. Kuna lähtetolliasutusel ei olnud ei eksemplaridel 1 ega 5 viidet sõidukile, oli hilisema kontrollimise võimalus nende protseduuride üle väga piiratud.

119 Lõpuks märgib hageja, et registrinumbri märkimata jätmine eksemplarile 5 on Madalmaades tavaline praktika, mida aktsepteerib ka toll. Hageja kinnitab lisaks, et kauba lähetamise hetkel kontrollisid Madalmaade ametivõimud enamikul juhtudel dokumente T1 ning ei esitanud vastuväiteid. Isegi kui sellised väited on tõendatud, peab ütlema, et hageja kogenud deklarandina ei saa tugineda vastavale praktikale antud sektoris ega ka Madalmaade ametivõimude esialgse reaktsiooni puudumisele tema suhtes kohaldatava tolliprotseduuri formaalsetest kohustustest kinni pidamata jätmise osas.

120 Järelikult peab sedastama, et hageja jättis deklarandi kohustused täitmata. Kasutatud transpordivahendite registrinumbrite mainimata jätmine kui ühenduse transiidiprotseduuri formaalse kohustuse rikkumine võib luua olukorra, mida võiks iseloomustada ettevõtja ilmse hooletusena (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus British American Tobacco, punkt 70). Muu hulgas peab järeldama, et selline rikkumine raskendas antud juhul tolliprotseduuride kontrollimist. Käesoleval juhul on registrinumber märgitud üksnes dokumentide T1 eksemplarile 4, ehk sellele, mille allkirjastas korrumpeerunud tolliametnik. Lähtetolliasutuste valduses olevatel eksemplaridel 1 ja 5 seevastu nimetatud registrinumbreid ei olnud. Nagu öeldud, kahjustas selline olukord lähtetolliasutuse ametnike võimalusi kontrollida vaidlusaluseid protseduure.

121 Seega peab järeldama, et komisjon ei eksinud, kui käsitles hageja dokumendi T1 eksemplarile 5 sõidukite registrinumbrite märkimata jätmist ilmse hooletusena.

3. Tollidokumentidel märgitud lähtetolliasutuse muutmise kohta

— Poolte argumendid

122 Hageja võtab omaks, et kõik kõnealused saadetised saabusid Philippsreut'i tolliasutusse, isegi need, mille transiididokumentides nimetati sihttolliasutusena Schirnding'i. Ta väidab samas, et rakendusmääruse artikli 356 lõige 3 lubab otseselt sihttolliasutuse muutmist. Hageja täpsustab, et tulenevalt tolliseadustiku artiklist 204 ja artikli 96 lõikest 1 vastutab deklarant kauba tollile esitamise eest, sealjuures

omamata tähtsust, millise kauba, ning deklarandil puudub praktiliselt igasugune mõju tolliasutuse ja transportija marsruudi valikule. Tolliasutus, kuhu kaup esitatakse, on kohustatud eelneva lähteteate korra raames sellest teatama viisil, et lähtetolliasutus ja tollidokumendis märgitud sihttolliasutus saaksid end muutusega kurssi viia.

123 Hageja märgib, et ta kirjutas igal korral sihttolliasutuse vastavalt agent C juhtnööridele, kuna tal puudusid otsesed kontaktid lõppostjatega, ning ta rõhutab, et vedajad ei tegutsenud mitte tema juhtnööride, vaid ostjate juhtnööride järgi. Hageja märgib veel, et kuna kaks väidetavat ostjat asuvad Slovakkias, oli Schirnding'i tolliasutuse valimine kõige loogilisem. Nagu nähtub 1993. aasta Madalmaade transpordiveoki juhtide organisatsiooni uuringust, esines eelnimetatud tollipunktis sageli olulisi hilinemisi, mis hageja silmis põhjendab vedude teostajate teekonna muutuse.

124 Lisaks sellele märgib hageja, et kuna ta leidis, et kõik kõnealustele protseduuridele vastavad dokumendid T1 viseeriti Philippsreut'i tolliasutuses, viitas ta samuti nimetatud tolliasutusele kui sihttolliasutusele, mida ta oli teinud ka kahe viimase protseduuri puhul (28. juuni 1994. aasta dokument T1 nr 120936 ja 5. juuli 1994. aasta dokument T1 nr 120986).

125 Komisjon täpsustab, et hagejale esitatud süüdistus ei puuduta sihttolliasutuse muutmist transportimise ajal, vaid asjaolu, et üheteistkümnest kõnealusest dokumendist T1 nimetas ta vähemalt üheksas sihttolliasutust, kuigi teadis või oleks pidanud teadma, et see oli ebatäpne. Hageja mainis dokumentidel T1 Philippsreut'i

tolliasutust kõige varem 28. juunil 1994, seega pärast nelja kuud ja üheksat saadetist. Järelikult ei tegutsenud ta vajaliku hoolsusega, kuna vormidel T1 märgitud informatsioon oli ebatäpne.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

126 Peab sedastama, et kõik laadungid, millele kohaldatakse kõnealuseid tolliprotseduure, esitati Philippsreut'i tolliasutusele. Seega on nimetatud tolliasutus sihtkohaks, kus ühenduse välistransiidiprotseduuri kohaldamisel nimetatud protseduure teostatakse. On teada, et üheteistkümnest kõnealusest deklaratsioonist vähemalt üheksal oli märge erineva sihttolliasutuse, nimelt Schirnding'i kohta.

127 Hageja väidab, et rakendusmääruse artikkel 356 lõige 3 lubab ühenduse transiidiprotseduuri lõpetamist dokumendis T1 ette nähtud tolliasutusest erinevas tolliasutuses. Samas peab sedastama, nagu ka komisjon seda õigustatult tegi, et hagejat ei süüdistata mitte sihttolliasutuse muutmises transportimise ajal, vaid selles, et ta teadlikult või hooletusest esitas tollile deklaratsioonide üleandmisel valeandmeid.

128 Nagu tuleneb rakendusmääruse artiklist 199 ning selle lisast 37, tekib deklarandi allkirjastatud deklaratsiooni esitamisel tolliasutusele vastutus deklaratsioonis sisalduvate andmete õigsuse ning lisatud dokumentide ehtsuse eest. Sellest järelduvalt kujutab deklaratsioonis teadlikult või hooletusest ebatäpsete andmete esitamine endast deklarandi kohustuste rikkumist.

129 Toimiku teatud dokumendid lubavad järeldada, et hageja, vastupidiselt tema väidetele, teadis juba tollidokumentide koostamise hetkel, et tema märgitud sihttolliasutus ei olnud see, kuhu kaup kavatseti esitada. Madalmaade ametivõimud olid FIOD-i aruandes leidnud, et hageja oli teadlikult märkinud vale sihttolliasutuse. Aruanne (punkt 5.1, lk 24) märgib eelkõige, et „dokumentidel T1 (välja arvatud viimasel kahel), ning sama tuleneb ka kohtualuse (FB) 1994. aasta märtsi keskel Delfzijl'i tollile esitatud lähteinformatsioonist, märgiti ettekavatsetult ning C (agent) juhtnööride kohaselt iga kord Schirnding'it kui sihttolliasutust, kuigi tegelikult oli selleks Philippsreut, mida teadsid ka kohtualused (B ja FB)." Aruanne (punkt 5.3.1, lk 25) sisaldab ka järgnevaid FB avaldusi: „Ma teadsin, et sigaretid viidi välja Philippsreut'i kaudu. [...] Ma pidin alati vastavalt [vahendaja C] korraldusele märkima sihttolliasutusena Schirnding'i." Selle kohta peab märkima, et antud kohtuasja kontekstis räägib FB vastu oma varasematele kinnitustele, öeldes 30. septembri 2002. aasta avalduses, et ei teadnud laadungi lähetamise hetkel, et need kavatseti esitada Philippsreut'i tollipunktile. Esimese Astme Kohus leiab siiski, et see avaldus, mis on tehtud üksnes käesoleva kohtuasja huvides, ei vähenda FB poolt Madalmaade ametivõimudele nende läbiviidava uurimise ajal tehtud avalduste tõenduslikku väärtust.

130 Seega peab järeldama, et hageja märkis tollideklaratsioonides enamiku vaidlusaluste protseduuride kohta teadlikult vale sihttolliasutuse. Selline käitumine ei riku mitte üksnes hageja kui kõnealuste protseduuride eest vastutava deklarandi ja printsipaali formaalseid kohustusi, vaid kahjustab ka tolli poolt nende protseduuride kontrollimise võimalusi. Kuna lähtetolliasutus ei olnud teadlik, et sigarettide laadungid kavatseti esitada Philippsreut'i tolliasutusele, ei saanud nad sellest asjaolust nimetatud tolliasutust eelnevalt hoiatada. See asjaolu võimaldas lihtsustada korrumpeerunud tolliametniku Mauritz'i pettuse toimepanemist, kuna tema kolleegid Philippsreut'i tolliasutusest ei olnud teadlikud suure osa sigaretilaadungite arvatavast saabumisest.

131 Seda hinnangut ei saa tühistada hageja argumendiga, mille kohaselt eelneva lähteteate korra raames on tolliasutus, millele kaup tegelikult esitatakse, kohustatud teavitama sellest lähtetolliasutust ning tollidokumendil märgitud sihttolliasutust. Isegi kui asuda seisukohale, et seda korda on käesolevas asjas kasutatud tõhusalt, peab sedastama, et sihttolliasutuse ebatäpne märkimine kahjustab ka eelneva lähteteate korra eesmärki, milleks on sihttolliasutuse eelnev informeeritus riskantse kauba teelolemisest.

132 Seega peab järeldama, et komisjon ei eksinud, kui ta leidis, et hageja oli teadlikult märkinud sihttolliasutuse, mille kohta ta eelnevalt teadis, et see oli ebatäpne, ning võttis seda asjaolu arvesse ka hageja ilmse hooletuse olemasolu hindamisel.

4. Dokumentide T1 eksemplari 5 saatmise meetod

— Poolte argumendid

133 Hageja selgituse kohaselt oleks tollidokumentide ametlikul teel saatmine sihttolliasutuselt protseduuri lõpetavale asutusele toimunud märkimisväärse viivitusega ning Madalmaade ametivõimud ütlesid talle, et dokumentide T1 eksemplaride 5 saatmine sihttolliasutuse poolt oli lubatud. Tema kinnitusel tegi ta seda selleks, et oli autojuhile ja agendile C edasi andnud margistatud ümbrikud, millel oli aadressina

märgitud Coevorden, ning mille nad pidid edastama Saksa ametivõimudele. Saksa toll aga ümbrikuid ei kasutanud, usaldades eksemplari 5 autojuhile või agendile C, kes olevat need andnud hageja kätte, kes omakorda edastas need Madalmaade tollile. Hageja sõnul ei olnud selline saatmise süsteem küll tavapärane, kuid samas ei olnud see ka vastuolus rakendusmääruse artikli 356 lõikega 2, mis ei täpsusta dokumendi T1 sihttolliasutusele saatmise viisi.

134 Lisaks sellele, kuna on tõestatud, et 16. veebruari 1994. aasta dokumenti T1 (dokument T1 nr 120228), mis vastab esimesele kõnealusele protseduurile, ei saadetud Coevorden'i tolliasutusele, võttis hageja ühendust protseduuri lõpetava asutusega, kõigepealt telefoni teel ning seejärel saates 25. veebruaril 1994 faksi, millega ta edastas esmalt nimetatud eksemplari koopia ning seejärel originaali. Samuti edastas ta 15. ja 28. märtsil 1994 saadetud faksiga vormi 5 koopiad, mis vastasid 25. veebruari ja 23. märtsi 1994. aasta protseduuridele (dokumendid T1 nr 120274 ja 120410). Hageja kasutas nimetatud protseduuri ka järgnevatel vedudel. Järelikult oli Madalmaade toll täielikult kursis üleandmisel kasutatud menetlusega ning oli selgesõnaliselt kõnealused tollidokumendid heaks kiitnud.

135 Viimasena väidab hageja, et kui Esimese Astme Kohus peaks käsitlema kasutatud menetlust tollieeskirjadega vastuolus olevana, tuleks antud juhul ja kooskõlas eespool viidatud kohtuotsusega Söhl & Söhlke ilmse hooletuse mõiste hindamisel võtta arvesse nende eeskirjade keerukust.

136 Komisjon väidab, et dokumendi T1 eksemplaride 5 saatmisele järgneva menetluse osas ei jäta rakendusmääruse artikli 356 lõige 2 ühtki kahtlust, antud sättest ei saa teha järeldust, et kolmanda isiku sekkumine on lubatud. Tegemist on puhtalt haldusmenetlusega, mis lubab tollil transiiditoiminguid nõuetekohaselt kontrollida. Hageja kui transpordisektoris kogenud ettevõtja, ei oleks kuidagi tohtinud nõustuda aktiivselt sekkuma eksemplari 5 saatmisel.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

137 Rakendusmääruse artikli 356 lõige 2 sätestab, et niipea, kui kaup on sihttolliasutusele esitatud, kannab viimane tehtud kontrolli üksikasjad dokumendi T1 eksemplarile ning saadab ühe eksemplari viivitamatult lähtetolliasutusele. Nimetatud määruse artikkel 358 näeb ette, et liikmesriikidel on õigus määrata üks või mitu kesktolliasutust, kellele sihtliikmesriikide pädevad tolliasutused dokumendid tagasi saadavad. Sellest järeldub, et dokumendi T1 eksemplar 5 tuleb tagasi saata haldusasutuste kaudu, otse sihttolliasutuselt lähtetolliasutusele, arvestades liikmesriikide selleks otstarbeks määratud kesktolliasutuste võimaliku sekkumisega. Nagu komisjon Esimese Astme Kohtu määratud menetlust korraldavatele meetmetele antud vastuses selgitas, toimub saatmine eelkõige sihtriigi tolli poolt nõuetekohaselt identifitseeritud ümbrikes, identifitseerimine tagatakse spetsiaalsete pitserite, margistamiseks kasutatavate pitserimasinate või eriliste margistamise viiside kasutamisega, millest teavitatakse komisjoni ja teisi pädevaid siseriiklikke haldusorganeid.

138 Ühenduse tollieeskirjad ei luba seega sihttolliasutusel dokumendi T1 eksemplari 5 üleandmist lähtetolliasutusele usaldada kolmandatele isikutele, eelkõige transiidi-

protseduuris osalevatele eraettevõtjatele. Arvestades dokumendi T1 vaieldamatult olulist rolli ühenduse välistransiidiprotseduuri toimimises (eespool viidatud kohtuotsus British American Tobacco, punkt 52) ning eksemplari 5 tähtsust võimaliku tollivõla tekkimise kindlaksmääramisel või lähtetolliasutuste teavitamisel kauba transportimise ajal toime pandud võimalikest rikkumistest, tuleb see üle anda tingimata tollisiseselt, ilma ettevõtjate sekkumiseta. Viimaste osalemine tagasisaatmisel ei tagaks kõnealuste dokumentide ning neis sisalduva teabe algupära ning suurendab pettuste ohtu.

139 Vastuseks Esimese Astme Kohtu küsimustele tunnistab hageja, et järgitud menetlus ei vastanud tema varasemale praktikale. Nimetatud saatmise viis ei olnud see, milles hageja ja agent C omavahel kokku leppisid, milleks oli margistatud ümbrike kasutamine, millele oli märgitud Coevorden'i tolli protseduuri lõpetava asutuse aadress ning mille veoki juht pidi sihttolliasutuse töötajatele üle andma selleks, et neid saaks kasutada eksemplari 5 posti teel saatmiseks protseduuri lõpetavale asutusele. Järgnevad FIOD-i aruandes (punkt 8.3, lk 40 ja 41) uuesti välja toodud FB avaldused näitlikustavad iseäranis hästi kasutatud menetluses toime pandud rikkumisi:

„[Eksemplari 5] andis minu kätte [agent C] või kaudselt [FB ülemus] [B] [...] Iga kord oli minu esimeseks reaktsiooniks hirm [...] Ma andsin oma imestusest sisetasandil teada ning kaebasin [B-le] [...] Mis puudutas hilisemat saatmist protseduuri lõpetavale asutusele, siis rohkem ma [B-ga] midagi kokku ei leppinud [...] Kui [agent C] saabus ühel päeval margistatud (eksemplariga 5), tundsin ma, kuidas juuksekarvad tõusevad püsti, igal juhul olin ma jahmunud ja vihane, et ta ei olnud kokkuleppest kinni pidanud. Teatasin sellest [B-le] ning seejärel [agendile C] [...]"

140 Muu hulgas peab rõhutama, et hageja teadis kasutatud meetodist enne sigarettide teise veose lähetamist, mille osas viidi 25. veebruaril 1994 läbi vastav protseduur. Kuigi see saatmise viis oli vastupidine mitte üksnes tollieeskirjadele, vaid ka sellele, mida otsustas agent C, kiitis hageja nimetatud viisi kasutamise kümne järgneva protseduuri puhul heaks ning osales selle rakendamisel.

141 Hageja väidab siiski, et Madalmaade ametivõimud andsid nimetatud menetlusele oma selgesõnalise nõusoleku. Eelkõige väidab ta, et niipea kui temani oli jõudmas agent C saadetud eksemplar 5, võttis ta mitmel korral telefoni teel ühendust tollitöötajatega ning küsis nende nõusolekut. Ta toob välja, et ta saatis neile eksemplarid 5 ning need võeti vastu. Samas, kuigi tegelikult oli hagejal ja Madalmaade ametivõimudel kontakte, ei nähtu dokumentidest, et Madalmaade ametivõimud oleksid kasutatud viisile andnud selgesõnaliselt nõusoleku. Seevastu on teada, et Madalmaade ametivõimud pidasid eraettevõtjate sekkumist tagasisaatmise protseduuri vastuvõetamatuks. FIOD-i aruanne sisaldab Groningeni tollipiirkonna töötaja järgmisi avaldusi: „Ma ei olnud teadlik, et viiendad eksemplarid saadeti tagasi Coevorden'i tolli protseduuri lõpetavale asutusele [hageja] vahendaja kaudu [...] Me poleks kunagi andnud oma nõusolekut sellisele tolliprotseduuri lõpetamise viisile. Ma ei keelanud muud viienda eksemplari saatmise viisi [Saksa tollilt otse Coevorden'i protseduuri lõpetavale asutusele]. Seevastu, ma oleksin keelanud või keelaksin viienda eksemplari muu tagasisaatmise meetodi Coevorden'i tolli protseduuri lõpetava asutusele [hageja] vahendaja kaudu." Järelikult peab sedastama, et antud asjaoludel ei olnud hagejal õigust tugineda Madalmaade ametivõimude poolse reaktsiooni puudumisele teatud perioodil vormi 5 saatmise viisi osas, leidmaks, et see meetod on seaduslik.

142 Lõpuks, hageja täiendav argument, mis puudutab kohaldatavate eeskirjade keerukust, ei ole vastuvõetav. Nagu ta on varem juba maininud, tuleneb rakendusmääruse artiklist 356, ilma, et see oleks kaheti mõistetav, et sihttolliasutuse ülesanne on menetleda dokumendi T1 eksemplari 5 saatmist ilma kolmandate isikute sekkumiseta.

143 Ülaltoodut arvesse võttes peab järeldama, et hageja kui ühenduse tollitransiidi alal kogenud ettevõtja, ei oleks tohtinud nõustuda aktiivse sekkumisega eksemplari 5 saatmisel. Samuti peab rõhutama, et vormi 5 antud juhul kasutatud tagasisaatmise meetod mitte üksnes ei eeldanud ühenduse transiidiprotseduuri formaalsete normide rikkumist, vaid ta aitas kaasa pettuse toimepanemisele. Asjaolu, et haldusasutusi ei kasutatud, ning eelkõige Saksa tollikeskasutusele üle andmata jätmine, võttis Saksa ametivõimudelt võimaluse kontrollida registrinumbreid, mille korrumpeerunud tolliametnik oli kõnealusele dokumendile T1 märkinud, mille kohta tuleb meenutada, et need vastasid tegelikult numbritele, mida kasutati teiste kaupade ja teiste tollidokumentide registreerimisel. Saksa ametivõimud oleks tõenäoliselt sellise kahekordsuse avastatud, kuid seda ei oleks suutnud tuvastada protseduuri lõpetavad Madalmaade ametivõimud.

144 Seega tuleb järeldada, et komisjon ei eksinud, kui võttis hageja ilmse hooletuse olemasolu hindamisel arvesse hageja osalemist dokumentide T1 eksemplaride 5 reeglitevastases saatmises.

5. Ostjaid puudutava teabe puudulikkus

— Poolte argumendid

145 Hageja märgib, et tal olid agendiga C kaheksa aasta jooksul rahuldavad sidemed ning et tal ei tekkinud kunagi agendi esindatavate ostjate suhtes kahtlusi. Komisjoni agendi käest ostjate kohta teabe kogumise nõue eirab rahvusvahelise kaubanduse tegelikkust, kuna agendil puudub huvi tekitada kahe poole vahel otseseid sidemeid. Lisaks kontrollitaks seda ühenduse välistransiidi raames üksnes väga harvadel juhtudel, iseäranis siis, kui deklarant tegutseb adressaadi juhtnööride kohaselt. Seda enam ei ole käesoleval juhul alust kontrollida ostjate maksevõimelisust, kuna maksmine toimus sularahas.

146 Komisjon väidab, et hageja oleks pidanud nii kauba müüja kui deklarandina välja selgitama, kas ostjad, keda ta teadis, tõepoolest olemas olid ning ta oleks pidanud võtma vähemalt minimaalseid ettevaatusabinõusid vältimaks muutumist fiktiivsete tehingute kattevarjuks, mis võib ühenduse transiidi raames viia pettuseni.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

147 Hageja ei püüdnudki kõnealustele tolliprotseduuridele suunatud kauba väidetavate ostjate kohta täpset teavet saada. Ometi, arvestades antud juhtumi asjaolusid, eelkõige eelneva pikaajalise ärisuhte olemasolu hageja ja agent C vahel, kes kinnitas, et esindab ostjaid, samuti rahvusvahelise kaubanduse erisusi, iseäranis erinevates maades asuvate ettevõtjate kohta üksikasjaliku teabe saamise raskust, leiab Esimese Astme Kohus, et üksnes selle asjaolu põhjal ei saa hinnata hageja poolt ilmse hooletuse olemasolu.

6. Seose puudumine eriolukorra ja hooletuse vahel, milles hagejat süüdistatakse

— Poolte argumendid

148 Hageja väitel tuleneb tolliseadustiku artikli 239 lõike 1 teisest taandest, et tollimaksu võib vähendada juhul, kui selle taotleja ei ole hooletuses süüdi. Antud juhul puudub igasugune põhjuslik seos selle olukorra, st Saksa tolliametniku pettuse ja nelja olukorra vahel, millele tuginedes komisjon põhjendas väidetava ilmse hooletuse hindamist. See pettus ei olnud tegelikult ei registrinumbritest teatamata jätmise ega ka ostjate isikusamasuse tuvastamata jätmise tulemuseks. Lisaks sellele tekitasid sihttolliasutuse vahetamine ja dokumentide T1 eksemplaride 5 ebaharilik saatmise viis tollis üksnes kahtlusi ning oleks tõstnud pettuse avastamise riski.

149 Komisjon väidab, et vähendamise taotluse võib jätta rahuldamata, kui taotleja leitakse ilmses hooletuses süüdi olevat, sõltumata selle seotusest konkreetse viidatava asjaoluga. Komisjon leiab, et igal juhul on antud juhul olemas selline põhjuslik seos eriolukorra ja hageja ilmse hooletuse vahel, mis aitab kaasa pettuse läbiviimisele ning mis muudab selle raskemini avastatavaks.

— Esimese Astme Kohtu hinnang

150 Tolliseadustiku artikli 239 kohaselt võib imporditollimaksu tagasi maksta või vähendada juhtudel, mille on põhjustanud asjaolud, mille puhul asjaomast isikut ei saa süüdistada pettuses või ilmses hooletuses. Lisaks näeb rakendusmääruse artikkel 905 ette, et tollimaksu vähendamise taotlusele tuleb lisada seda õigustavad tõendid, mis tõendavad sellise olukorra olemasolu ja mis tuleneb asjaolust, mis ei ole seotud asjaomase isiku toimepandud pettuse või ilmse hooletusega. Vastupidiselt komisjoni väitele tuleneb isegi nende sätete sisust, et ettevõtjale süüks pandud hooletus ja konkreetselt tuvastatud olukord peavad olema seotud. Sellise seose puudumisel on ebaõiglane jätta tollimaksu vähendamise või tagasimaksmise taotlus rahuldamata. Samal ajal aga ei ole vajalik, vastupidiselt hageja väidetele, et eriolukord oleks asjaomase isiku otsese ja vahetu hooletuse tagajärg. Selle kohta piisab tõdemusest, et hooletuse olemasolu aitas kaasa või lihtsustas kauba tollijärelevalve alt välja viimist.

151 Käesoleval juhul tekkis eriolukord tänu asjaolule, et hageja oli siseriikliku tolliteenistuse töötaja osaluse tõttu pettuse ohvriks langenud. Seetõttu on vaja, et hagejale süüks pandavad käitumisviisid, mis viisid ilmse hooletuseni, oleksid kaasa aidanud või lihtsustanud selle pettuse läbi viimist.

152 Nagu juba eelnevalt on leitud (vt punkte 118, 120, 130 ja 143), et hagejale süüks pandud ilmse hooletuse moodustavad kolm käitumist, nimelt dokumentide T1 eksemplarile 5 registrinumbrite märkimata jätmine, sihttolliasutusena Schirnding'i ebaõige märkimine ning dokumentide T1 vormi 5 reeglitevastane saatmise viis, lihtsustasid pettuse toimepanemist ning järelikult kauba tollijärelevalve alt väljaviimist, mis eelkõige raskendas siseriikliku tolli kõnealuste protseduuride õiguspärasuse kontrollimist.

153 Järelikult tuleb see väide põhjusliku seoses osas tagasi lükata.

7. Järeldus teise väite kohta

154 Olemasoleva kohtupraktika kohaselt kasutab komisjon kaalutlusõigust siis, kui ta teeb otsuse ühenduse tollieeskirjadega ettenähtud üldise õigluse klauslit kohaldades (Esimese Astme Kohtu 9. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas T-346/94: France-aviation *vs.* komisjon, EKL 1995, lk II-2841, punkt 34; eespool viidatud kohtuotsused Primex Produkte Import-Export jt *v.* komisjon, punkt 60; Mehibas Dordtselaan *v.* komisjon, punktid 46 ja 78, ning Aslantrans *vs.* komisjon, punkt 55). Samuti peab rõhutama, et imporditollimaksude tagasimaksmise või vähendamise näol, mida lubatakse üksnes teatud tingimustel ja konkreetsetel juhtudel, on tegemist impordi- ja ekspordiprotseduuridele kohaldatava erandiga ning seega tuleb tagasimaksmist või vähendamist lubavaid sätteid tõlgendada kitsendavalt (eespool viidatud kohtuotsus Söhl & Söhlke, punkt 52 ja kohtuotsus Aslantrans *v.* komisjon, punkt 55). Kuna ilmse hooletuse puudumine on eriti imporditollimaksude tagastamise või vähendamise taotlemisel *sine qua non* tingimuseks, võib sellest järeldada, et seda mõistet tuleb tõlgendada selliselt, et tagasimaksmise või vähendamise juhtude arv on piiratud (eespool viidatud kohtuotsus Söhl & Söhlke, punkt 52).

155 Käesolevas asjas oli hageja kõnealustes protseduurides ühenduse välistransiidiprotseduuri eest vastutav printsipaal. Järelikult oli ta nõustunud võtma vastutuse nimetatud protseduuride eest.

156 Sellest hoolimata rikkus hageja teadlikult korduvalt mitut ühenduse välistransiidiprotseduurist tulenevat kohustust. Esiteks, jättes märkimata transpordiks kasutatavate veokite registrinumbrid, rikkus ta rakendusmääruse lisas 37 ette nähtud kohustust. Teiseks, märkides tollidokumentides ebaõige sihttolliasutuse, rikkus ta rakendusmääruse artiklist 199 ja selle määruse lisast 37 tulenevaid kohustusi. Kolmandaks, osaledes dokumentide T1 eksemplaride 5 saatmisel reeglitevastasel viisil aitas ta kaasa rakendusmääruse artikli 356 sätete rikkumisele. Lisaks eeltoodule ei olnud rikutud sätted eriliselt keerulised ning ei nõudnud erilist tõlgendamist. Lisaks sellele oli hageja antud sektoris äärmiselt kogenud ettevõtja. Need rikkumised ei seisnenud mitte üksnes ühenduse transiidiprotseduuri formaalsete kohustuste täitmatajätmises, vaid aitasid muu hulgas kaasa pettuse läbiviimisele ning kauba tollijärelevalve alt väljaviimisele, raskendades eelkõige siseriikliku tolli poolt protseduuride õiguspärasuse kontrollimist. Viimasena peab rõhutama, et sigarettide kui riskikaubaga seotud tolliprotseduuride puhul oli hageja kohustatud üles näitama erilist hoolsust.

157 Kõigest eeltoodust tulenevalt ei ole komisjon teinud ilmset hindamisviga, leides, et antud juhtumi asjaolusid arvestades on tõestatud hageja ilmne hooletus tolliseadustiku artikli 239 ja rakendusmääruse artikli 905 tähenduses.

158 Järelikult tuleb see väide tagasi lükata.

Kolmas väide, mis puudutab proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist

Poolte argumendid

159 Hageja väidab, et tolliseadustiku artiklit 239 tuleb tõlgendada ja kohaldada kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega. Arvestades nõutud maksude hulka ning tema majandustegevuse mõõdet, tekitaks tollimaksu vähendamise taotluse rahuldamata jätmine olulist kahju ning selleks, et mitte rikkuda proportsionaalsuse põhimõtet, peaks komisjoni poolt väidetavalt tuvastatud hooletus olema eriliselt raske. Lõppjäreldusena oli komisjon teda kohelnud ülemäära rangelt, kuna hooletus, milles teda süüdistati, oli kindlasti vähem oluline kui Saksa tollitöötaja toime pandud pettus.

160 Komisjon märgib, et proportsionaalsuse põhimõtet tuleb kohaldada antud juhul tollivõla vähendamist reguleerivate sätete tõlgendamisel, mitte selle võla enda kehtivuse küsimuse osas. Ta märgib, et Euroopa Kohus on tuvastanud, et see, kui ettevõtja muutub maksuvõimetuks tollivõla tasumise tõttu, ei ole ebaproportsionaalne (Euroopa Kohtu 14. mai 1996. aasta otsus kohtuasjades C-153/94 ja C-204/94: Faroe Seafood jt, EKL 1996, lk I-2465, punkt 116). Viimasena peab ütlema, et komisjon võttis proportsionaalsuse põhimõtet vaidlustatud otsuses arvesse, kuid hageja vastu esitatud tõsised süüdistused ei võimaldanud mingit vähendamist lubada.

Esimese Astme Kohtu hinnang

161 Peab toonitama, et hagejale määratud tollivõla suurus on seotud kõnealustele ühenduse transiidiprotseduuridele suunatud kaupade majandusliku tähtsusega, mis iseärańis puudutab makse ja lõivusid, millega neid kaupu (sigarette) koormatakse. Asjaolu, et nõutav imporditollimaksude suurus on oluline, kuulub ettevõtja ametialase riski kategooriasse (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Faroe Seafood jt, punkt 115). Järelikult ei ole sellise tollivõla osatähtsus, mille vähendamist taotletakse, iseenesest faktor, mis mõjutaks nende tingimuste hindamist, mille alusel vähendamist lubatakse. Sellest võib järeldada, et komisjon ei ole rikkunud proportsionaalsuse põhimõtet, kui ta jättis antud asjas kõnealuse tollimaksude vähendamise taotluse läbivaatamisel arvesse võtmata majandusliku kahju osatähtsust, mida eitav otsus hagejale kaasa võiks tuua.

162 Mis puutub hageja argumenti, mille kohaselt ilmne hooletus, milles komisjon teda süüdistab, oli kindlasti vähem oluline kui Saksa tollitöötaja toime pandud pettus, siis piisab sedastamisest, et nimetatud pettust on komisjon antud asjas eriolukorra hindamisel arvesse võtnud. Samas, vähendamise õiguse tekkimise teise tingimuse hindamise raames, milleks on ilmse hooletuse puudumine, võttis komisjon õigustatult arvesse hagejale süüks pandud tegevusi ja tegevusetust, mis nagu eelnevalt mainitud, aitasid kaasa pettuse läbiviimisele ning raskendasid selle avastamist. Sellest järelduvalt ei ole komisjon hageja teguviisi uurimisel proportsionaalsuse põhimõtet rikkunud.

163 Järelikult tuleb see väide tagasi lükata.

Neljas väide, mis puudutab tollivõla puudumist

Poolte argumendid

164 Kohtuistungil tõi hageja välja uue õigusliku aluse, viidates uue asjaolu ilmnemisele. Tema väitel, ning tulenevalt eespool viidatud 30. novembri 2004. aasta kohtuotsusest Praha Vrchní Soud, olid kaubad, mille suhtes teostati vaidlusaluseid tolliprotseduure, ühenduse tolliterritooriumilt lahkunud. Järelikult ei olnud kaubad tollijärelevalve alt välja viidud ning seega ka imporditollimaksudega maksustatavad. Seetõttu ei eksisteeri ka Madalmaade ametivõimude poolt talle omistatud tollivõlga, mille vähendamise taotluse kohta vaidlustatud otsus tehti. See asjaolu õigustaks tollivõla vähendamist. Tolliseadustiku artiklis 239 ette nähtud menetluse rakendamine eeldaks eelneva tollivõla olemasolu.

Esimese Astme Kohtu hinnang

165 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on tolliseadustiku artikli 239 ja rakendusmääruse artikli 905 sätete ainsaks eesmärgiks, kui on täidetud teatud tingimused

ning puuduvad viited ilmsele hooletusele või pettusele, vähendada ettevõtjate tollimakse, mida nad on kohustatud tasuma ning mitte lubada vaidlustada seda, kas tollivõlg üldse on tekkinud (Euroopa Kohtu 12. märtsi 1987. aasta otsus kohtuasjas 244/85 ning 245/85: Cerealmangini et Italgrani *v.* komisjon, EKL 1987, lk 1303, punkt 11, ning 6. juuli 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-121/91 ja C-122/91: CT Control (Rotterdam) ja JCT Benelux *v.* komisjon, EKL 1993, lk I-3873, punkt 43, ja eespool viidatud kohtuotsus Hyper *v.* komisjon, punkt 98). Niisiis on täpse tollivõla suuruse kindlaksmääramine siseriiklike ametivõimude pädevuses. Eespool viidatud sätete alusel komisjonile saadetud taotlused ei puuduta küsimust, kas siseriiklik toll on materiaalõiguslikke tollialaseid sätteid õigesti kohaldanud. Esimese Astme Kohus meenutab, et nende ametivõimude tehtud otsuseid võib vaidlustada siseriiklikes kohtutes, viimased võivad pöörduda EÜ lepingu artikli 234 alusel Euroopa Kohtu poole (Esimese Astme Kohtu 16. juuli 1998. aasta otsus kohtuasjas T-195/97: Kia Motors ja Broekman Motorships *v.* komisjon, EKL 1998, lk II-2907, punkt 36, ja eespool viidatud kohtuotsus Hyper *v.* komisjon, punkt 98).

166 Eelnevale tuginedes tuleb see väide tunnistada vastuvõetamatuks.

167 Esimese Astme Kohus leiab, et käesoleva asja kohtulik uurimine, samuti menetlust korraldavate meetmete raames poolte esitatud dokumendid ja antud vastused on asja piisavalt selgitanud ning puudub vajadus muude uurimismeetmete, iseäranis hageja pakutud tunnistajate ärakuulamise järele.

168 Kõigele eelnevale tuginedes tuleb hagi täies ulatuses jätta rahuldamata.

Kohtukulud

169 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastapool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud hageja kahjuks, jäetakse kohtukulud vastavalt komisjoni nõudele hageja kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (esimene koda)

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. **Jätta hageja kohtukulud tema enda kanda ja mõista komisjoni kohtukulud välja hagejalt.**

Cooke García-Valdecasas Trstenjak

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. septembril 2005 Luxembourgis.

Kohtusekretär

H. Jung

Koja esimees

J. D. Cooke

Sisukord

Õiguslik raamistik ..... II - 3180

Ühenduse transiidieeskirjad ..... II - 3180

Impordi- ja eksporditollimaksude tagasimaksmist ja vähendamist puudutavad normid II - 3185

Vaidluse aluseks olevad asjaolud ..... II - 3187

Kõnealused ühenduse välistransiidiprotseduurid ..... II - 3187

Haldusmenetlus ..... II - 3191

Menetlus ja poolte nõuded ..... II - 3194

Õiguslik käsitlus ..... II - 3195

Esimene väide, mis tuleneb imporditollimaksude vähendamise menetluse ja õiguskindluse põhimõtte rikkumisest ..... II - 3196

1. Väide tähtaja pikendamisest teatamata jätmise ja õiguskindluse põhimõtte rikkumise kohta ..... II - 3197

— Poolte argumendid ..... II - 3197

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3198

2. Väide lisateabe nõude õigeaegselt teatavaks tegemata jätmise kohta ..... II - 3199

— Poolte argumendid ..... II - 3199

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3201

3. Väide hilinenud ning dokumentidele mittetäieliku juurdepääsu kohta .... II - 3202

— Poolte argumendid ..... II - 3202

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3204

4. Väide Madalmaade ametivõimude saadetud vastuste hilinenud kättesaamise kohta ..... II - 3209

— Poolte argumendid ..... II - 3209

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3210

5. Väide Madalmaade ametivõimude viivituse kohta FIOD-i aruande edastamisel ..... II - 3210

— Poolte argumendid ..... II - 3210

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3211

6. Väide liigse viivituse kohta tollimaksude vähendamise taotluse läbivaatamisel ..... II - 3212

— Poolte argumendid ..... II - 3212

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3213

7. Järeldus esimese väite kohta ..... II - 3214

Teine väide, mis puudutab ilmset hooletust tolliseadustiku artikli 239 ja rakendusmääruse artikli 905 tähenduses ..... II - 3214

1. Ilmse hooletuse mõiste ja käesolevas asjas selle olemasolu hindamise asjakohased kriteeriumid ..... II - 3214

— Poolte argumendid ..... II - 3214

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3216

2. Dokumendi T1 eksemplaril 5 registrinumbrite märkimata jätmine ..... II - 3218

— Poolte argumendid ..... II - 3218

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3220

3. Tollidokumentidel märgitud lähtetolliasutuse muutmise kohta ..... II - 3223

— Poolte argumendid ..... II - 3223

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3225

4. Dokumentide T1 eksemplari 5 saatmise meetod ..... II - 3227

— Poolte argumendid ..... II - 3227

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3229

5. Ostjaid puudutava teabe puudulikkus ..... II - 3233

— Poolte argumendid ..... II - 3233

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3234

6. Seose puudumine eriolukorra ja hooletuse vahel, milles hagejat süüdistatakse ..... II - 3234

— Poolte argumendid ..... II - 3234

— Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3235

7. Järeldus teise väite kohta ..... II - 3236

Kolmas väide, mis puudutab proportsionaalsuse põhimõtte rikkumist ..... II - 3238

Poolte argumendid ..... II - 3238

Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3239

Neljas väide, mis puudutab tollivõla puudumist ..... II - 3240

Poolte argumendid ..... II - 3240

Esimese Astme Kohtu hinnang ..... II - 3240

Kohtukulud ..... II - 3242